

Mas tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV./ŠTEVILKA 20

CELOVEC, DNE 17. MAJA 1962

CENA 2.— SILINGA

Nemci med Vzhodom in Zapadom

Berlinska kriza je postala že naravnost kronična in v teh spremenljivih pomladanskih dneh marsikdo z zaskrbljenostjo navija radio za poslednjimi novicami. Vendar se moti, kdor misli in upa, da bi z „ureditvijo položaja Berlina“, kot označujejo sedanja pogajanja med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami, bil rešen mir ali vsaj odstranjen vzrok nemira v Evropi. Nekaj pogledov nazaj v dogodke, ki so ustvarili sedanje stanje, nam pokaže resnično podobo in dimenzijo tega vprašanja.

Že v Jalti, nekaj mesecev pred koncem vojne leta 1945, so si tedanji veliki vojni zavezniki Stalin, Roosevelt in Churchill razdelili svet na vplivna področja, na dva dela. Na eni strani je bila Sovjetska zveza, na drugi strani pa Združene države z veliko Britanijo, ki je v drugo svetovno vojno vstopila še kot velesila prve kategorije, iz nje pa izšla kot sila drugega razreda. Celinska Evropa je pa itak bila eno samo polje ruševin in politično brezpomembna. Ločitvena črta med obema bloki na je šla kar počez skozi „klasično“ Evropo, zivčelo sedanje svetovne civilizacije, od Stettina do Trsta. Razdelila je tudi Nemčijo in Avstrijo na dva dela in pri tem je ostalo. Le Avstrija si je zaradi svoje ugodne geografske lege in politične konstelacije za ceno nevtralnosti priborila suverenost.

Ker so se kmalu po koncu vojne pojavila globoka nesoglasja med nekdanjimi vojnimi zavezniki, je ta črta postala ločnica dveh svetov, ki se o nobeni važni stvari nista mogla sporazumeti. Na vzhodu je bil bojeviti komunizem, ki si je zastavil za svoj končni cilj osvojitve Zemlje ter je bil zanj prodor v srce Evrope samo začetna faza tega pohoda, na drugi strani pa zapadne demokracije, ki so se iz samoobrambe morale temu podvigu upreti.

V poldrugem desetletju se je marsikaj spremenilo. Svobodna Evropa si je z obilno ameriško gospodarsko pomočjo opomogla in je na poti, da prek gospodarske in politične združitve postane tretja velesila prve vrste, enaka Sovjetski zvezi in Ameriki. Sovjetski načrt, s podtalnim rovarjenjem podakniti meje komunističnega sveta do Atlantika, se ni uresničil. Vprav nasprotno, Sovjetska zveza je morala v lastni vplivni coni „ljudskih demokracij“ večkrat z orožjem zatreti upore nezadovoljnih množic (Madžarska, Vzhodna Nemčija, na Poljskem pa se ognila v kompromis z Gomulko).

Vendar položaj v Evropi ni brez nevarnosti in glavna je prav v nerešenem „nemškem vprašanju“. Po eni strani je res, da je delitev Nemčije neizogibna posledica vojne, ki so jo Nemci sami začeli ter morajo po kruti logiki zgodovine (ki jo nočejo zagovarjati, toda je dejstvo) zanjo tudi nositi posledice. Po drugi strani pa je naravna težnja nemškega ljudstva po zedinjenju faktor, ki predstavlja veliko skušnjavo tako za Vzhod kot za Zapad. Sedaj držita vsak svoj kos Nemčije, zapadnjaški večji del (50 milijonov prebivalcev) v Zapadno-nemški zvezni republiki in Sovjeti vzhodnega v takozvani „Demokratski nemški republiki“ (18 milijonov prebivalcev). Komur se pa posreči, da pritegne k svojemu kosu še drugega, se s tem dobil v roke gospodarski in vojaški potencial za prevlado na svetu. Ena izmed posledic izgubljenega druge svetovne vojne — ki pa jo večina po navadi preze — je namreč tudi ta, da so tudi Nemci nehali biti svetovna sila prvega razreda ter postali zgolj zaželena pomožna sila med obema svetovnima velikanoma današnjega časa, Združenih držav in Sovjetske zveze. Vendar Nemcev ne gre podcenjevati. Zapadnonemška republika je postala druga največja izvozna država svobodnega sveta, za Ameriko in pred Anglijo, Vzhodna Nemčija pa je šesta gospodarska sila v Evropi in s tem največji zunanjetrgovinski partner Sovjetske zveze.

V tej konstelaciji ima Berlin svojo posebno vlogo. Ko so zavezniške čete v aprilu in maju 1945 zasedale poraženo Nemčijo, so Amerikanci bili politično še tako naivni in mislili, da se bo dobri „strik Joe“ Stalin zadovoljil z velikimi pridobitvami vojne ter da bosta oba zmagovalca živela dolgo v miru in prijateljstvu. V okviru tega miru bi naj tudi skupno upravljala Nemčijo po zasedbenih conah. Ker je Berlin padel v sovjetsko zasedbeno cono, bi naj nekdanjo nemško prestolnico kot sim-

Ob 7. obletnici državne pogodbe

Pred 7. leti je bila na Dunaju podpisana državna pogodba, s katero je bila končana zasedba države po štirih velesilah in »štirje v jeepeu« so se odpeljali. Republika Avstrija je iz razdejanja druge svetovne vojne in njenih strašnih posledic znova vstala politično obnovljena. Podpis državne pogodbe je pa tudi pomemben mejnik v razvoju Avstrije. Že v desetih letih med koncem vojne in podpisom državne pogodbe je ob skupnem delu vseh Avstrijcev bilo moč zaceliti najhujše rane vojne ter postaviti državo gospodarsko na zdrave noge, istočasno pa je tudi politični razvoj druge republike šel povsem drugačno pot, kot je bila ona po prvi svetovni vojni. Iz »države, ki je nihče ni hotel«, kot je pol duhovito, pol žalostno zapisal neki dunajski novinar na naslovno stran svojega dela o politični zgodovini prve republike, je začela organsko rasti nova Avstrija, katere prebivalci so se v vedno večji meri začeli zavedati sposobnosti lastnega življenja. In prav na tej poti k resnični samo-

stojnosti, ki mora temeljiti najprej na najglobljem lastnem prepričanju, je državna pogodba zgodovinski mejnik, kajti s pridobitvijo suverenosti so se mogle te zdrave sile šele svobodno razviti.

Po podpisu državne pogodbe je tedanji državni predsednik dr. Körner zapisal te besede, ki jih velja tudi danes priključiti v spomin kot vodilo za bodočnost:

»Avstrijsko ljudstvo, ki se je v poslednjih desetih letih iz najhujše stiske in revščine, ki si je niti ni moč več predstavljati, z lastnim delom priborilo do skromnega blagostanja, se je zavedlo lastne moči ter življenske sposobnosti lastne domovine. Prepričan sem, da se bo te svobode tudi izkazalo vredno in mora šele zdaj, ko je prepuščeno samemu sebi, zares pokazati, kaj zmore. Volja ljudstva, okrepljena po bridkih preizkušnjah, bo dovolj močna, da bo premagala vse težave... V sodelovanju vseh bo sedaj kot svobodno ljudstvo dokončalo srečno gradnjo lepše bodočnosti«.

Djilas zopet obsojen

V Beogradu je bil Milovan Djilas, eden izmed vodilnih mož pri izvedbi komunistične revolucije v Jugoslaviji med drugo svetovno vojno in eden izmed Titovih namestnikov, po šesturni razpravi za zaprtimi vrati obsojen na 13 let ječe, pri čemer pa se vsotežje njegove prejšnje obsodbe. Sodišče je odločilo, da je Djilas zakrivil »izdajo državnih tajnosti«, do katerih je prišel, ko je bil še državni funkcionar. Te »tajnosti« so misli, ki mu jih je izrazil pokojni sovjetski diktator Josip Visarionovič Stalin, ko je bil na višku svoje moči, ob priliki več Djilasovih obiskov v Moskvi. Djilas je te svoje spomine popisal v knjigi »Razgovori s Stalinom«, ki bi naj izšla pri založbi Hartcourt & Bruce v New Yorku. Ko pa je založba po običajni knjigotruški navadi poslala izvlečke iz Djilasovega dela časopisom, ki so jih potem objavili, da tako opozorijo javnost na bližnji izid knjige, so oblasti v Beogradu Djilasa zaprle. Založba je nato po svojem predstavniku, ki je nalašč priletel v Beograd, ponudila uničenje rokopisa, če v zameno Djilasa spustijo na svobodo. Oblasti so to odklonile, ker da se je Djilas že pregrešil proti zakonu in bo zato odgovarjal.

V začetku razprave je državni pravdnik

bol edinstva upravljale štiri velesile skupno (Amerika, Sovjetska zveza, Velika Britanija in Francija). Sovjeti, ki so bolje vedeli, kaj hočejo, so privolili v prihod zapadnih čet v Berlin, ki je s tem postal nekaj medzavezniški otok v sovjetski zasedbeni coni. Ko so se pa potem iz leta v leto nasprotstva med zavezniki poglobljala ter je železni zastor ločil svet in Nemčijo v dva tabora, je pa Berlin ostal otok v rdečem morju. Nekaj časa je bil izpostavljen postojanka in izložbeno okno Zapada, obenem pa tudi rešilna luknja, skozi katero so milijoni beguncev iz Vzhoda, posebno iz Vzhodne Nemčije bežali na Zapad, v svobodo. Z zidom, ki je lani mesto razdelil na dva dela, je bila ta luknja zaprta in zapadni del Berlina s svojimi 2 milijoni prebivalcev je postal oblegana trdnjava Zapada. Sedaj je Berlin vzvod, s katerim izvaja Moskva pritisk na Zapad. Njen cilj je pripraviti zapadne sile do tega, da umaknejo svoje čete iz obkoljenega Berlina, nakar bi bila odprta pot za popolno komunistično nekdanje nemške prestolnice, ki pa je še vedno nekaj magični magnet za vse Nemce v njihovi želji po združitvi. Opustitev Berlina bi — po sovjetskih računih — izzvala tako hudo razočaranje v Zapadni Nemčiji, da bi ta — vsaj po odhodu sedanjega 85-letnega kanclerja Ade-

nauerja — verjetno zapadla avanturističnim tendencam ter obrnila hrbet Zapadu. To pa bi potem bila samo priprava za njeno vključitev v vzhodni blok. Amerikanci Nemcem njihovih preteklih grehov niso pozabili, zato jih držijo na kratko, toda varajo se tisti, ki mislijo, da glede tega obstaja kak „tih sporazum“ s Sovjeti. Ti ga namreč nočejo. Kadar namreč izgleda, da bo nemška nevolja nad „nerazumevalnimi zavezniki“ prekipela, se redno pojavi sovjetski poslanik pri bonnski vladi in zapeljivo ponuja Zapadni Nemčiji sodelovanje in „ogromni trg od Minska do Vladivostoka“ za nemške industrijske izdelke. Za zmago komunizma na svetu bi bila dobrodošla tudi pomoč nemških reaktorjev! Zato se je moral ameriški predsednik (glej politični teden na 2. strani) pomniti za izjavo, da so „nesoglasja med Bonnom in Washingtonom poravnana“. Poravnana — do nadaljnjega, kajti Berlin in nemško vprašanje sta samo del širšega problema svetovnega ravnotežja in ohranitve miru v tej negotovi atomski dobi. Sedanja „berlinska kriza“ je po ognjeni vojni zgolj zapoznela druga „runda“ sedaj mrzle vojne za ta ključni predel Evrope in njeno sposobno, delavno, a tudi nevarno ljudstvo. Ta prostor je namreč ob premirju leta 1945 bil samo privzorično razdeljen.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

OBJAVA

Na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence so sprejemni izpiti za šolsko leto 1962/63 v soboto, dne 7. julija 1962, to je prvi dan velikih počitnic. Začetek ob osmi uri.

Prijavite svoje otroke pravočasno in sicer do 1. julija 1962!

Prijavi je treba dodati rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva. Pri vodstvu šole, katero otrok sedaj obiskuje, zaprositi za popis učenca. Ta popis (Schülerbeschreibung) pošlje šola neposredno na naslov: Direktion des Bundesrealgymnasiums und Gymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22. Na dan izpita, torej 7. julija, pa mora vsak učenec predložiti spričevalo, katero bo dobil 6. julija 1962 na svoji dosedanji šoli, ker brez tega spričevala ne more biti pripuščena k izpitu.

Izpit za prvi razred obsega snov četrte šolske stopnje iz slovenščine, nemščine in računstva — pismeno in ustno. Glede ostalih razredov pa dobite podrobna pojasnila vsak dan popoldne v šolski pisarni: Lerchenfeldgasse 22, soba 65 v drugem nadstropju.

Zaključna prireditve v tekočem šolskem letu 1961/62 bo v nedeljo, dne 3. junija 1962, v veliki dvorani Delavske zbornice. Tokrat bo zaključna prireditve povezana tudi z razstavo risb in ročnih del deklet in fantov.

Ravnateljstvo

edina Djilasova krivda v tem, da je prišel v nasprotje s svojimi nekdanjimi tovariši ter zapisal to, o čemer je prepričan, da je resnica. To so pa oblasti označile s »sodelovanjem v protijugoslovanski gonji«, toda v resnici nobene take gonje sploh ni bilo.

Tudi newyorški »Times«, ki najbolj vneto zagovarja gospodarsko pomoč, je ogorčeno zapisal, da je obsodba Djilasa »povratek v stalinizem«.

Pravljijna poroka princev

Pred več kot pol milijona navdušenih prič je bila poroka španskega prestolonaslednika Don Juana in grške princeze Sofije pri krasnem sinjem nebu v Atenah. Poročni obredi so bili opravljeni po katoliških in pravoslavnih predpisih, kajti 23-letna nevesta je grško-pravoslavne vere, 24-letni ženin pa katoličan. Na poroki se je zbralo okrog 140 članov iz rodbin evropskih še vladajočih in bivših vladarskih hiš in visokega plemstva. Nevesta je imela obleko iz belega satina s 6 metrov dolgo vlečko. Ženin je bil v častniški uniformi. V pozlačeni kočiji sta se pripeljala v cerkev. Pred oltar sta stopila pod obokom sabelj, ki so jih držali španski častniki v špalirju. Cerkev je bila okrašena s 35.000 vrtnicami, kateri beli listi so kot rahel dež padali na goste. Na poročnem kosilu je bilo 240 povabljenecv. Don Juan bo nekoč, ko bo sedanjí dejanski vladar iz Španije general Franco umrl ali oddal državno krmišo iz rok, zasedel španski prestol. Med tem, ko se je princ v Atenah ženil in piroval, je pa v Španiji stakalo 70.000 delavcev. Tudi katoliški episkopat je njihove zahteve označil kot »upravičene«.

Svarilo Janeza XXIII.

V zvezi s pripravami za vesoljni cerkveni zbor je papež Janez XXIII. minulo soboto v svojem nagovoru dejal, da se zaupanje Cerkev ne opira na pomoč pozemskih sil. Z žalostjo, vendar brez strahu, je treba ugotoviti, da so oblastniki tega sveta pogosto s svojim ravnanjem uničili plemenita prizadevanja človeštva.

Politični teden

Po svetu . . .

Po krizi v Evropi še kriza v Aziji

Minuli teden je poleg latentne krize v Evropi, ki traja že od lani, ko je bil Berlin z zidom razdeljen na dva dela, ter je tako bilo vprašanje dveh Nemčij zopet postavljeno v ospredje, izpod žerjavice »preminja« v Laosu izbruhnila nova kriza v Aziji, ki je zelo zaostila mednarodno ozračje ter utegne celo sprožiti novi svetovni požar, ki bi se ob seriji ameriških atomskih poskusov (minuli teden je bil izveden 11. poskus) kaj kmalu mogla izroditi v atomsko vojno.

Na povelje predsednika Kennedyja je minuli teden ameriška mornarica izplula s 130 ladjami, na katerih je vkrcanih 2000 mož mornariške pehote (marines), to je elitnih čet, ki so najmoderneje oborožene, med drugimi tudi s tanki ter izvežbane za boje na morju in na suhem. To brodovje se je usmerilo proti jugovzhodni Aziji.

»Pogodba med poštenjaki«

Neposredni povod za ta težki sklep ameriškega predsednika je bil padec mesta Nam Tha v roke komunističnih partizanov, ki so se tako polastili večjega dela severnega Laosa ter prodrli na mejo Siamu ob reki Mekong. Siam je član Južnoazijske obrambne zveze, to je podobne vojaške in politične organizacije, kot je Atlantski pakt v Evropi. S padcem Nam Tha se je zamajalo že dalj časa trhlo ravnotežje v Aziji, ki je slonelo na premirju, sklenjenem junija leta 1961 na sestanku na Dunaju med Kennedyjem in Hruščevom. Ta pogodba med poštenjaki (gentlemen's agreement) je predvidevala nevtralizacijo te trimilijonske države, v kateri gospodarijo tri vojaščine treh princův, in sicer redna vojska zapadno usmerjene vlade princa Boun Ouma, »nevtralistični« oddelki generala Lee Konga, ki posluša povelja nevtralističnega princa Souvane Phoume in komunistični partizani princa Sovannouvonga. Vsi trije politizirajoči principi so med seboj polbratje.

S padcem Nam Tha se pa je zamajal tudi politični koncept ameriškega predsednika Kennedyja, ki se je hotel s političnim sporazumom izogniti angažiranju ameriških vojaških sil v Laosu, kajti po dosedanjih izkušnjah se neposredne ameriške intervencije niso kaj prida obnesle. Minuli teden pa je moral predsednik Kennedy srediti pogajanje za ureditev Berlina, kjer je poskušal doseči preko razgovorov s Sovjetsko zvezo nov »sporazum med poštenjaki«, se prepričati, koliko velja sovjetska obljuba in da Sovjeti spoštujejo pogodbe samo tako dolgo, dokler stoji za njimi sila, ki je ne morejo preobrniti.

Zato mu ni preostalo drugega, kot da tudi seže po sili. Zaenkrat je križarjenje ameriške mornarice mišljeno le kot demonstracija sile, nekako tako kot kazanje mišic med rokoborci. Upajmo, da bo to zadostovalo? Laos je sam po sebi verjetno itak že izgubljen, kajti s porazom vladnih čet princa Boun Ouma je ameriška vlada izgubila to karto v igri s komunističnim Vzhodom in sedaj mora pošiljati v Vzhod lastne čete, da reši to, kar se rešiti da, namreč sosednja Siam in Južni Vietnam, ki bi bila naslednja na vrsti.

Komunistična taktika »rezine«

Dosedanje izkušnje v jugovzhodni Aziji, posebno pa v nekdanjih francoskih kolonijah v Indokini kažejo, da se sovjetska taktika ni nič spremenila. Po izgonu Francozov je ondi bilo njihovo nekdanje kolonialno območje razdeljeno tako, da je pod sovjetski vpliv padel severni Vietnam, pod zapadnega Južni Vietnam, vmes sta pa ostala kot nevtralna Laos in Kambodža. Ker pa Laos meji na kar dve pod zapadno sfero spadajoči državi, Siam in Južni Vietnam je ta postal najprej predmet komunistične »pozornosti«. Po sklenitvi indokinskega premirja leta 1953 v Zenevi komunistični partizani v Laosu niso vrgli puške v koruzo, ampak lepo ostali v džungli oboroženi in čakali. S pomočjo preko meje iz komunistične Kitajske in Sovjetske zveze so v severnem delu dežele izgradili svojo »državo v državi« in jo potem širili na vse strani. Ameriška vlada je sicer gospodarsko podpirala zapadno usmerjeno vlado princa Boun Ouma, toda ne vojaško, kajti bala se je očitka prekršitve premirja. Kljub opozorilom Boun Ouma, ki ni hotel v koalicijsko vlado treh princův, v kateri bi komunistični eksponenti dobili v roke najvaž-

nejša ministrstva (vojno in notranje), da komunisti nimajo nobenih pomislekov, so Amerikanci skušali zadevo rešiti s političnimi pogajanjimi. Komunisti so se res pogajali in sedaj je položaj tak, da se ni več o čem pogajati, ker so gospodarji položaja itak njihovi partizani. Zato je moskovski radio ob novicah o »magovitem napredovanju« komunističnih sil v Laosu ter o Kennedyjevem povelju o izplutju mornarice pripomnil pikro, da »ne razume, zakaj se zaradi laoske štorije Amerikanci tako razburjajo.« Sedaj je namreč za razburjanje že prepozno. Tudi sovjetsko kitajski spor je stopil v ozadje, saj gre za oslabitev skupnega sovražnika.

Berlin v luči iz Laosa

Dogodki v Aziji seveda niso ostali brez vpliva na položaj v Evropi. Komaj je bila kriza zavezništva med Bonnom in Washingtonom na sestanku zunanjih in obrambnih ministrov Atlantskega pakta v Atenah nekoliko poravnana, pa so jo izjave Adenauerja znova zaostile. Adenauer je minuli teden obiskal bivško zapadnonemško prestolnico in dajal novinarjem razne izjave. Rekel je, da postajajo ameriško sovjetski razgovori o Berlinu »dolgočasni« in da predstavljajo neskončni razgovori prav tako nevarnost kot, če ne bi bilo nobenih razgovorov. Sicer pa doslej niso razgovori prinesli nobenega sadu in so zato brez pomena. Odklonil je komisijo nevtralcov, ki bi naj kontrolirala dohod do Berlina, češ, da imajo nevtralcit itak lastnih skrbi dovolj, o sodelovanju Vzhodne Nemčije pa sploh

. . . in pri nas v Avstriji

Volitve pred durmi: Vsi vedo, a nihče ne upa povedati

Minuli teden je socialistično časopisje po zveznih deželah prineslo dolg »dopis lastnega dopisnika« na Dunaju, v katerem je natančno razloženo, zakaj se ta stranka upira jesenskim volitvam, to je pred koncem mandatne dobe sedanjega parlamenta, ki poteče šele pomladi 1963. Treba je »najprej opraviti delo«, za katerega je bil sedanji parlament izvoljen, nato pa, šele po izteku mandatne dobe, iti na nove volitve. Istočasno pa so vodstva deželnih strank že začela z razglasi nabirati denar za volilni fond. Zato seveda izgubljajo modrovanja o delu, ki ga je treba še opraviti, prepričljivost, čeprav je res, da marsikatera nujna zadeva zamača rešitve, kot bomo še videli. Toda zaradi vedno bolj napetega razmerja med obema vladnima strankama se brezkončna pogajanja ponavadi takrat, ko so »skoro vse« sporne točke že uglasjene, zataknejo v zadnjem trenutku. Rezultat vsega so le potoki tiskarskega črnila v strankinih glasilih, kjer ena stranka skuša drugi naprtiti krivdo za odložitve te ali one nujne zadeve. To smo doživeli znova minuli teden, ko je že nekaj dni časopisje obeh strank obljubljalo sporazum o znižanju uslužbenskega davka, minuli torek pa se koalicijski odbor o tej zadevi vendarle ni mogel zediniti, čeprav bi bile davčne olajšave zelo skromne. In vse skupaj je ostal golob na strehi, kajti OeVP in SPOe se nista mogli zediniti, ali se naj v to znižanje vračunajo dodatki ali ne, skratka ali brutto ali netto. Finančni minister se je vsekakor oddahnil, kajti tudi to znižanje davkov, ki se davkoplačevalcem ne bi kaj prida poznalo, bi državno blagajno spravilo ob 1 milijardo šil. dohodkov.

Brutto za netto

Koalicijski odbor se pa tudi ni mogel zediniti o drugih nujnih zadevah, kot znižanju cen za pogonska sredstva v kmetijstvu (nafto), o čemer se že tudi govori leta in leta, kmetije pa morajo naprej svoje traktorje, kosilnice, mlatilnice in druge kmetijske stroje, »zavlati« z drago nafto.

Celo sama republika Avstrija, naša skupna domovina, mora čakati, kajti tudi za njeno zaščito proti nacističnemu rovarjenju ni bilo moč doseči sporazuma. Obe stranki sicer na ves glas zatrjujeta, da je treba republiko zaščititi, skregali sta se pa pri tem, kako bi naj bilo treba to izvesti, ali s posebnim zakonom, kot hočejo socialisti, ali pa kako drugače. Če tako vzamemo, je spor na zadnji seji koalicijskega odbora, ali je treba računati »brutto« ali »netto« simboličen. Ponazorje namreč našo situacijo. Bodisi brutto, bodisi netto,

noče nič slišati, ker bi njeno sodelovanje pomenilo mednarodno priznanje dveh Nemčij. Te izjave so zbudile hudo kri v Washingtonu, kajti po eni strani je Adenauerjevo omalovaževanje ameriško-sovjetskih razgovorov samo po sebi razjezilo Amerikance (posebno, ker ti razgovori res niso nič prinesli), po drugi strani pa je ameriško vlado opozorilo, da se ne more glede Berlina s Sovjeti zmeriti nič takega, kar ne bi bilo sprejemljivo za bonnsko vlado, kajti danes je Zapadna Nemčija vendarle najpomembnejši ameriški zaveznik v Evropi, poleg tega pa druga največja gospodarska sila Zapada, takoj za Združenimi državami in pred Anglijo. Zapadno Nemčijo podpira tudi De Gaulle, seveda iz lastnih interesov, kajti v Parizu vedo, da je »nemška blazina« najboljša obramba Francije. Zelo nevoljni zaradi Adenauerjevih izjav so pa bili v Londonu, kjer so vedno pripravljeni na razgovore, pri čemer pa vedno pazijo, da gredo morebitne koncesije na račun — drugih. Tako sta se v notranjosti Atlantskega pakta izoblikovali dve skupini, Washington—London na eni, Bonn—Pariz na drugi strani, kar seveda moč celotnega zavezništva kot takega znatno slabi.

Dogodki v Laosu so nekaj dni po Adenauerjevih izjavah dali zapadnonemškemu kanclerju prav. Pokazali so pravo vrednost obljub Moskve. »Pogodba med poštenjaki« ni veljala niti eno pičlo leto, pa postavlja vprašanje, ali je sedanja ameriška politika razgovorov s Sovjetsko zvezo res najboljša. Dejstvo je, da je od nje doslej imela korist samo Sovjetska zveza, tako v obliki direktnih vojaških uspehov v Laosu, kot v obliki poglobljenih nesoglasij med zapadnimi zavezniki v Evropi.

ali pa »brutto za netto«, iz vsega skupaj bo le malo ven, tako kot iz znižanja davkov. Da se spričo tega obe stranki obotavljata z besedo o datumu volitev, ni torej nič čudnega. Toda kakorkoli že, volitve bodo v vsakem primeru prezgodnje, kajti zaradi koalicijskega ravnotežja, v katerem ena stranka ni mogla brez pristanka druge nič podvzeti, se je nagrmadilo preveč nerešnih zadev. Pred parlamentom se nahaja sedaj, ko gre njegovo življenje h koncu, 26 osnutkov zakonov, ki jih je vlada predložila. So torej bili v glavnem sporazumno dogovorjeni, a zastali zaradi potankosti procedure. Nadalje čaka na obravnavo v parlamentu 23 iniciativnih predlogov poslancev ter 82 predlogov, ki so jih izdelala razna ministrstva. Torej skupno 131. Predaleč bi vodilo naštevaje posameznih zakonskih osnutkov in predlogov, ki so vsi več ali manj važni ali potrebni, le eden velja posebne opombe. Je to zakon o srečolovu. Pravi srečolov bi bil tudi, če bi hoteli napovedati, kateri izmed zakonskih osnutkov bo najprej postal zakon in koliko jih bo šlo kot »zapuščina« v breme novemu parlamentu.

Največja povojna stavka in . . .

Življenje pa gre kljub temu naprej, izven parlamenta, kot je dokazal prejšnji teden, ki se je začel z največjo povojno stavko. V brk vladi, koalicijskemu odboru, paritetni komisiji ter sporazumu Olah-Raab o cenah in plačah so minuli teden rudarji in kovinarji, to je predstavniki dveh najpomembnejših temeljnih industrij, zahtevali povišanje plač. Potem, ko med delavsko in podjetniško organizacijo ni bil dosežen sporazum, so stopili v stavko, ki pa je le kratko časa trajala. Ta stavka je bila neprijetna za obe stranki, kajti prizadeta je bila tako privatna industrija, ki se zgrinja okoli OeVP, kot tudi državljanska industrija, ki tvori posebno »kraljestvo« SPOe. Vendar so si pri tej zadevi vsaj na zunaj socialisti spretno razdelili vloge, kajti vodstvo Splošne delavske zveze je kaj kmalu sklenilo sporazum glede povišanj v poddržavljenih industrijah, dočim je stavka v zasebnih industrijah nekoliko dalje trajala. Kljub temu pa je bilo konec tedna vse končano. Splošna delavska zveza (OeGB) je tudi imela poseben interes, da je vsaj v najvažnejših podjetjih (poddržavljenih) stavke čimprej konec, kajti tudi zanjo je to drag »spas«. Minulo sredo, ko je stavka bila kompletna, je OeGB menda moral izplačati 9 milijonov podpor stavkajočim! Zato je sam predsednik OeGB Olah »miril« razjarjene delavce. Rudarji in kovinarji so doslegli poviške od 5 do 12 odstotkov. Tako so se socialisti tik pred volitvami znebili najneprijetnejše »afere«, ter vsaj nekoliko (Nadaljevanje na 8. strani)

SLOVENC

doma in po svetu

Joso Gorec — umrl

V Ljubljani je minuli teden umrl Joso Gorec, ki je bil kot zimski športnik znan daleč preko meja. V Ljubljani je v dobi med obema vojnama vodil trgovino s kolesi, moto- in drugimi športnimi potrebčinami, ki je bila znana po svoji strokovni potrebi.

Gorec pa ni bil samo trgovec, temveč se je zavedal, da »ne kar mora, ampak kar more, to mož storiti je doblan«. Zato je večino svojega prostega časa posvetil zimskemu športu — smučanju; skoraj vsa leta med obema vojnama je bil generalni tajnik jugosl. zimskošportne zveze. V tem svojstvu je oral ledino v smučarskem športu, skrbel za tečaje, vzgojo trenerjev in tekmovalcev, skratka bil je pionir in general v tem gibanju, ki je privedlo ves slovenski in jugoslovanski smučarski šport na tako visoko stopnjo. Pa ne samo svoj prosti čas, tudi precejšnje vsote denarja je žrtvoval za povzdignje zimskega športa med mladino.

Krona vseh njegovih uspehov je pa planiška skakalnica in nova smučarska panoga: Smuški poleti. Joso Gorec je bil, poleg že tudi pokojnega ing. S. Bloudeka, pionir in glavni borec za priznanje in uvedbo smučarskih poletov. Samo njima se imamo zahvaliti, da imamo v smučarskem športu novo disciplino. Planiška skakalnica je bila dolga leta edina v Evropi, ki je dopuščala smučske polete. Šele kasneje sta sledili skakalnici v Oberstdorfu in Kulmu.

Ob 25-letnici smučarskih poletov (1960) je največji strokovnjak za smučske skakalnice, Švicer, dr. ing. Straumann, napisal zelo laskav članek o Gorcu in Bloudeku, ki sta leta 1934 dala iniciativo za gradnjo velike aerodinamične skakalnice. »Joso Gorec se je trdovratno, toda brezuspešno — pravi Straumann dalje — že leta 1937 boril, da bi planiški skakalnice poletov in smučske polete mednarodna smučarska zveza uradno odobrila; to se je namreč zgodilo šele po drugi svetovni vojni, ko so zgradili še dve slični, ki so ponesle skakalce celo 141 m daleč. In tudi to je zasluga Jose Gorca kot velikega športnega strokovnjaka, odličnega administrativnega delavca, agitatorja in propagatorja zimskega športa in Planice še posebej.

»Prijetelju Gorcu želimo, da bi se mogel še dostikrat veseliti pri smučarskih poletih«, je zaključil pred dvema leti svoj članek dr. ing. Straumann. Doživel je pa kljub svoji prerani smrti enega največjih uspehov: Njegov rojak, Slovenec Slibar, je splaval po zraku 141 m daleč v smučske nipoletu in postavil — svetovni rekord.

Prof. Ivan Rudolf — umrl

Minuli teden so v Trstu položili k večnemu počitku dr. Ivana Rudolfa, znanega slovenskega javnega delavca, ki je po dolgi bolezni umrl v starosti šele 64 let. Po rodu je bil iz Vrabe v Vipavski dolini. Po doktoratu iz gospodarskih ved je služboval pri Slovenski kmečki banki v Gorici. Za časa fašizma se je umaknil v Ljubljano, kjer je poučeval na Trgovski akademiji. Poleg tega se je udeleževal kot časniki. Med drugo svetovno vojno je bil v inozemstvu v zapadnem svetu, po letu 1945 pa se je naselil v Trstu, kjer je kmalu posegel v javno življenje kot odločen demokrat in Slovenec. V časniku »Demokracija« je objavil vrsto odločnih člankov za demokratične svoboščine, kasneje pa je prevzel uredništvo tega glasila »Slovenske demokratske zveze«, katere vodilni funkcionar je bil do smrti. Velika udeležba na pogrebu je še enkrat pokazala, kako veliko spoštovanje je užival med našimi rojaki ob Jadranu. Pogrebne obrede je opravil č. g. Zorko, ob odprtem grobu so mu pa spregovorili v slovo dr. Branko Agneletto, inž. Sosič in dr. S. Bratina. Smrt tega značajnega moža, ki je naš vse ljubil svobodo in ostal tudi zvest verskim izročilom, zapušča veliko vrzel.

Slovenec pri mednarodnem znanstvenem delu

Vodilni svetovni strokovnjak za akustiko, univ. prof. W. P. Mason je povabil dr. inž. Vojmirja Bratina, da prispeva eno poglavje k priročniku o fizikalni akustiki, ki ga pripravlja neka znanstvena ustanova v Kanadi. Dr. inž. Bratina je končal tehniško fakulteto v Ljubljani, nato si je po vojni kot begunec pridobil v Italiji še en doktorat na univerzi v Bologni ter končno izpolnil svoje studije še v Kanadi, kamor se je bil za stalno preselil. Sam v letu 1961 je predaval na sedmih znanstvenih kongresih v Ameriki.

Bogat program Slovenske kulturne akcije

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu, ki jo tudi izobraženci na Koroskem poznajo po njeni kvalitetni reviji »Meddobje« in zanimivih knjigah, ki jih izdaja, je v letu 1961 priredila tudi 12 kulturnih večerov za naše rojake, ki žive v argentinski prestolnici. Na prvem večeru, dne 6. maja je predaval dr. Pavel Krajnc o vprašanju »Bodoči cerkveni zbor in cerkvena edinstvo«. Zgodovinski odsek je nato pripravil večer, na katerem je predaval dr. Filip Žakelj o »Novem prevodu sv. pisma v slovenščino«. Dvajsetletnice smrti pesnika dr. Antona Novčana (svoječasnega generalnega konzula v Celovcu) so se spomnili dne 3. junija. Predaval je dr. Tine Debeljak o Novčanovem mestu v slovenski literaturi, Ruda Jurčec pa je govoril o pokojnikovem javnem delovanju. O papeških socialnih okrožnicah je predaval Rudolf Smersu, o moderni glasbi pa je na dveh večerih govoril prof. Alojzij Geržinič. Gledališki odsek je izvedel bralno predstavo dela modernega francoskega dramatika J. P. Sartre »Zaprta vrata«, pisateljevo podobo pa je uvodoma očrtal Ruda Jurčec. Naš znani popotnik Vinco Zaletel je kot gost predaval s slikami o kulturnem življenju med koroskimi Slovenci. Rafko Vodeb iz Louvaine v Belgiji je prispeval predavanje z naslovom: Muzej nekoč in danes. Umetnostni odsek je priredil razstavo svojih dveh članov, slikarjev Franceta Papeža in Ivana Bukovca, pri čemer je umetnostni zgodovinar Marijan Marolt imel uvodno besedo. Z Ukrajinskim večerom je literarni odsek proslavil 100-letnico pesnika in pisatelja Tarasa Ševčenka, uvod je oskrbel dr. Tine Debeljak. Dr. Filip Žakelj je predaval o vplivih esenskega življenja in nauka na krščanstvo. Za zaključek je France Papež predaval o temi: Poezija v svojem epskem izrazu.

Lomonosov - očak ruske znanosti

Kar je za Italijo genialni Leonardo da Vinci in za Nemčijo univerzalni Johann Wolfgang von Goethe, je za Rusijo veliki učenjak in naravoslovec Mihail Vasiljevič Lomonosov. Bil je zgodovinar, sijajen govornik, mehanik, kemik, mineralog, umetnik in pesnik. Eksperimentiral je na vseh mogočih področjih in mnogo dognal. Gibčno in vsestransko dejavnost Lomonosova so seveda živahno podpirale ruske reforme v viharji dobi carja Petra I. Velikega.

Mihail Vasiljevič Lomonosov se je rodil pred 250 leti, jeseni leta 1711 v vasi Denisovki ob izlivu reke Dvne. Denisovka je oddaljena okoli 80 kilometrov od pokrajinskega glavnega mesta Arhangelska, ki je imel takrat obenem s svobodnim mestom Velikim Novgorodom samostojne trgovske stike z nemško Hanso. Oče Lomonosova je bil ribič in trgovec. Trgoval pa ni samo v Rusiji, ampak tudi s sosednjima deželama Norveško in Švedsko. Poleti so segale njegove zveze celo do Anglije.

Mihail Lomonosov se je že v otroški dobi seznanil s trdim delom. Že z desetimi leti je moral pogosto spremljati očeta na dolgih potovanjih. Z očetovo ladjo je jadriral mali Mihail po Severni Dvini tja do Belega morja in v Ledeno morje. Na teh potovanjih je dočel videl marsikaj, kar ga je zanimalo. Pazljivo je opazoval življenje in naravo svojega domačega okolja ter ljudske navade in običaje. Zbral je mnogo zanimivih vtisov o naravnih pojavih. Ledene gore in plavajoči led v severnem Lednem morju, veličastni prizori severnega sija, so že zgodaj zbudili njegovo domišljijo.

Kadar se je Lomonosov vrnil s svojih vojažij z očetom, je preživljal svoj čas najraje pri knjigah. Zanimalo ga je vse, in njegovo berivo mu je odpiralo pot k znanju in spoznanju. Temeljito se je ukvarjal z aritmetiko, s fiziko, z geometrijo, navigacijo, astronomijo, matematiko, in s tujimi jeziki. Branje vseh teh knjig je bilo za Mihaila največje veselje, vendar je plačeval za to veselje visoko ceno. Doma je bil nesrečen, ker so njegovi starši mislili, da beži k svojim knjigam samo zato, da se izmuzne od dela.

Pozimi 1730. leta se je Lomonosov odpravil na potovanje v Moskvo, kamor je prišel v januarju 1731. Imel je takrat 20 let. V Moskvi je tisti čas obstajala šola za višjo izobrazbo z naslovom »Slovansko-grško-latinska akademija«. Prva študijska leta Lomonosova so bila težka in trda, živel je v velikem pomanjkanju. Vendar je delal na Akademiji z največjo marljivostjo da spričo svojih izrednih sposobnosti čudovito hitro napredoval. Že leta 1735 je bil prvi v seniorskem razredu Moskovske akademije.

Svoje študije je Lomonosov nadaljeval v Petrogradu in od leta 1736 dalje v Marburgu ob reki Lahn na Nemškem. Povsod se je odlikoval s svojo nadpovprečno na-

darjenostjo. Travemünde, Lübeck, Minden, Hamburg, Kassel in Leipzig so bile nadaljnje postaje njegovega bivanja v Nemčiji. V Freiburgu je Lomonosov leta 1739 študiral pri profesorju Henckelu metalurgijo.

V juniju 1741 se je Lomonosov vrnil v Petrograd. Tu je začel sestavljati in katalogizirati mineraloško zbirko. Leto dni pozneje je postal profesor na petrogradski Akademiji z letno plačo 360 rubljev. Ta znesek je zadoščal za njegove potrebe in mu omogočil celo kar udobno življenje.

Naj iz bogastva njegovega življenjskega dela omenimo postavitev načela o neuničljivosti materije in njegove zasluge za raziskavanje termodinamike. Na področju astronomije je zaslovelo njegovo ime z raziskavanjem atmosfere na Veneri. Kot filolog je Lomonosov izdal prvi znanstveno rusko slovnico in slovi zato kot obnovitelj ruskega jezika.

Nadalje je začetnik ruskega umetnega

pesništva. Znamenite so predvsem njegove ode. Končno je Lomonosov ustanovil tudi prvo rusko univerzo.

Spomladi 1765 je moral Lomonosov hudo prehlajen v posteljo. Njegovo zdravstveno stanje se je slabšalo iz dneva v dan. Pri tem ga je najbolj mučila skrb za usodo njegovega življenjskega dela. Prijatelj, ki je zvesto vztrajal pri njegovi bolniški postelji, poroča, da je Lomonosov nekaj dni pred koncem žalostno dejal:

»Dragi prijatelj, vidim, da moram umreti, toda s smrtjo sem se sprijaznil, to me ne muči. Boli me le to, da ne bom mogel vsega izvršiti, kar sem začel. Vse, kar sem delal, je bilo za blaginjo moje domovine, za napredek in razširitev znanosti in za slavo Akademije. Sedaj, ko zahaja moje življenje, vidim, da bodo z menoj izginili tudi vsi moji načrti!« Toda niso, kajti univerza v Moskvi se danes imenuje po njem in spada med prva središča znanosti na svetu.

Mihaila Vasiljeviča Lomonosova, ki je umrl star 54 let, so pokopali v Petrogradu na pokoplišču samostana Aleksandra Nevskega.

Duhovnik igra jazz

Na tretjem letnem festivalu »ameriške glasbe« v Detroitu, kjer so nastopili najboljši mojstri jazza, je med poslušalci vzbudil pozornost stasit igralec, ki je sedel sredi svojega šestčlanskega orkestra v duhovniški obleki in igral banjo.

Ta nenavaden muzikant jazza je bil petinštiridesetletni John Joseph Dustin, pater iz reda redemptoristov, ki že 36 let brenka na svoj banjo. Doma je iz St. Luisa. Ko je bil sedem let star, je na podstrešju odkril staro mandolino, jo uglasbil in začel brenkati nanjo.

Deček je vedno želel postati samo duhovnik, toda ko je petnajstleten odšel v seminarij, je vzel s sabo svoj ljubi banjo. Po posvečenju je bil poslan pastirovat v Detroit. Tu je začel na raznih dobrodelnih farnih in drugih prireditvah nastopati s svojim repertorijem 250 jazz skladb.

Tako pater Dustin v Detroitu ni dobro znan le po svojem dušnopastirskem delu, temveč tudi po glasbenih nastopih. Ker župnišče s šestnajstimi duhovniki ni preveč primeren kraj za muziciranje, je našel zatočišče na drugi strani ceste pri nekem cvetličarju. Ta mu rad nudi gostoljubje, saj je tako uspel prodati v enem mesecu nad 300 njegovih plošč.

Svoje pesmi, ki ga jih je naučil oče, je pater Dustin namreč vrezal na ploščo, ki je dosegla v mestu izreden trgovski uspeh. Zaslugo za to pa pater Dustin skromno pripisuje nunam iz bližnjega samostana.

»Kadar imajo čas, zmolijo kak očenaš ali zdravomarijo za uspeh mojega albuma pesmi. Malo plošč uživa tako pomoč!« zatrjuje prepričljivo.

Čeprav gre ves dobiček od njegovih koncertov in plošč za misijone v Siamu in Bra-

ziliji, vendar nekateri njegovi sobratje s hladnim neodobravanjem gledajo na njegov uspeh v jazzu. To ga pa ne moti.

Detroiti duhovnik muzikant ima namreč odličnega prednika: Sv. Alfonz Ligouri, ustanovitelj reda redemptoristov, je bil izvrsten igralec na harpsikord, instrument, iz katerega je nastal današnji klavir.

Sodobni indijski filozof

Vodilni indijski mislec našega časa je Sarvepalli Radhakrishnan. Njegove ideje tudi v tujini zbuja živahen odmev. Ta modrec iz južne Indije, človek visokega čela in fino oblikovane glave, je vse svoje življenje seznanjal Zahod z izročili Vzhoda, Vzhodu pa je razgrinjal duhovno bogastvo Zahoda.

Že 28-leten je bil Radhakrishnan vseučiliški profesor modroslovja. S svojimi predavanji in razpravami je kmalu zbudil veliko pozornost med sorojaki. Evropa je zlasti ostrmeala nad njegovo knjigo, v kateri je prikazal tri tisočletja indijske filozofije.

Potem je kot predavatelj potoval po Ameriki in Angliji, kjer je v Oxfordu prevzel redno stolicu za zgodovino vzhodnih verstev. Pisal je knjige, se seznanjal z vrhunci evropske misli, se shajal z zahodnimi filozofi.

Indijci so v Radhakrishnanu spoznali »najboljšega, ki kaže pravo pot v deželo duhove«. V njem vidijo učitelja in raziskovalca, misleca in državnika, modrijana in človeka. Potem, ko je bil izvoljen za predsednika Indije, je bil njegov prvi ukrep ta, da je samemu sebi znižal plačo. — V njem se je uresničila misel starogrškega filozofa Platona, da bi naj države vodili modreci.

Goriški nadškof slovenskim vernikom

Papež Janez XXIII. je imenoval za novega goriškega nadškofa msgr. dr. Andreja Pangrazia, dosedanjega pomožnega škofa v Livornu. Slovenski duhovniki in verniki so mu ob imenovanju s posebno poslanico izrazili svojo sinovsko vdanost. Nadškof jim je odgovoril:

»Vsem dragim slovenskim vernikom moj očetovski pozdrav in voščilo Kristusovega mira!

Ljudske navade, ki so vedno globoko zasidrane v krščanski veri, so dragocena dediščina, ki je poročstvo za lepše čase. Zato jih je treba čuvati iz spoštovanja in ljubezni do prednikov in jih skrbno ohranjati, tudi ko se spreminjajo časi in svetovni dogodki.

To želim tudi vam vsem, dragi verniki, in pa, da bi naše srečanje in naše skupno življenje bilo neprestano uresničevanje edinosti in življenjske sile Kristusovega telesa — Cerkve. Vse realno življenje in delo v nadškofiji naj stremi k skupnemu cilju in to je slava in čast Kristusa, kot jo tako lepo izraža krščanski pozdrav »Hvaljen Jezus!«

Moje delo

Umazane roke so prav tako lahko čiste! Storititi ne smem le kaj takšnega, kar bi jih pravno umazalo. Od dela umazane roke niso nikaka sramota; taka umazanost je častna.

Za očmi so roke tisto, kar nas najlaže zapelje v hudobijo. Prav zato jih moram obvladati, pa naj bom sam ali v družbi.

Moje čiste roke morajo biti dobre roke. Evangelij pripoveduje o dobrem Gospodu, ki je hodil po svetu in delil dobrote. Posnemati ga moramo. Pri tem se ne bomo bali žrtev. Koliko načinov je, s katerimi moramo pomagati bližnjemu. Vsi, ki nas poznajo, morajo vedeti, da se vedno lahko zatečemo k nam!

Delo, ki ga družba pričakuje od nas, bomo opravili z ljubeznijo. Naši izdelki naj pokažejo, da smo delali s srcem — naj bodo umetnina! Naj je moje delo še tako preprosto, storiti ga moram kar najbolje. To zahteva čut za dovršenost in lepoto; kaj šele čut dolžnosti! Le tako bomo napredovali!

Ogibati se moramo površnega dela, dela »tja ven dan« izvršenega. Mladost pri tem ne more služiti v izgovor. Mlad sem, to je res, a v svoji stroki moram postati cel mož!

V vsakem stanu se je treba truditi. Včasih gledamo le težave svojega stanu. Zelo zmotna je ta miselnost. Če na primer izobraženec zaničuje trud ročnega delavca, je to zelo slabo. Zato se med delavstvom tako lahko širijo teorije, ki uče, da je edino ročno delo pravo delo.

Taka mnenja so zmotna. Vsako delo more dati izdelku vsaj toliko veljave, kot teiesno delo; če ne še več. Ena oblika dela je, delati z rokami, druga pa je delati z možgani. In drugo je včasih težje od prvega.

Zato je treba prav razumeti, da delovni človek ni samo tisti, ki je v »pajacu«, v umazani delavski obleki, marveč tudi ta, ki dela z glavo. Da more človeška družba prav uspevati, je treba, da v njej sodelujejo vsi, tako ročni kot umski delavci!

goče samo s silnim naporom volje. Ko je končno stopil na noge, je trajalo še minuto ali dve, preden se je vzravnal, tako da je stal pokonci, kakor mora mož stati.

Odvrlekel se je na majhen grič in se razgledoval po okolici. Ne dreves ne grmov ni bilo, nič drugega kot sivo morje mahu, od katerega se je le tu pa tam ločila kaka siva skala, sivo jezerce, siv potoček. Nebo je bilo sivo. Sonca ni bilo ne kakega sledu o njem. Niti pojma ni imel, kje je sever, in pozabil je pot, koder je prišel do tega kraja prejšnjo noč. Toda izgubljen ni bil. To je kmalu vedel. Kmalu bo prišel v deželo drobnih stebel. Čutil je, da ta dežela leži tam nekje na levi, ne daleč — morda že kar za najbližjim nizkim hribom.

Vrnil se je, da bi pripravil svojo culo za pot. Prepričal se je, da je še imel tri ločene zavojčke vžigalic, čeprav se ni mudil s štetjem. Pač pa si je nekaj časa pomišljal nad natlačeno vrečko iz losove kože. Velika ni bila, lahko jo je pokrtil s dlanimi. Toda vedel je, da je težka petnajst funtov — toliko kot vse drugo v culi — in to ga je dražilo. Končno jo je položil na stran in zvijal culo naprej. Prenehal je in se spet zagledal v sploščeno vrečko. Hlastno jo je pograbil in se pri tem izzivalno ogledal okoli sebe, kakor da bi mu jo pustinja skušala iztrgati iz rok; in ko je vstal in se odmajal v beli dan, je bila vrečka v culi na njegovem hrbtu.

(Dalje prihodnjič)

Jack London:

Ljubezen do življenja

Bill ga bo čakal tam in odveslala bosta po reki Dease navzdol proti jugu, k Velikemu medvedjemu jezeru. In še naprej na jug bosta šla preko jezera, ves čas na jug, dokler ne bosta prišla do Mackenzija. Potem pa naprej na jug, še vedno na jug, medtem ko se bo zima zaman podila za njima; led se bo delal po vrtnicah, dnevi bodo postali hladni in ostri, onadva pa bosta šla na kako toplo postojanko Družbe Hudsonovega zaliva, kjer je drevje veliko in krepko, kjer je hrane toliko, da je nikdar ne zmanjka.

Tako je mislil mož, ko se je prebijal naprej. Kakor se je moral trdo boriti s svojim telesom, prav tako trdo se je moral boriti s svojim razumom, ko je skušal misliti, da ga Bill ni zapustil, da ga bo gotovo čakal pri skrivališču. Prisiljen je bil, da je verjel tej misli, drugače njegov boj ne bi imel nobenega smisla, moral bi leči in umreti. In medtem ko je motna sončna kroglja počasi tonila na severozahod, je velikokrat prehodil vsak korak poti, koder bosta z Billom bežala na jug pred nastopajočo zimo.

In spet in spet je premišljal o hrani v skrivališču in o hrani na postaji Družbe Hudsonovega zaliva. Že dva dni ni jedel in veliko dalj se ni najedel do siteda. Pogo-

sto se je sklonil, trgal blede močvirne jagode, jih vtikal v usta, žvečil in požiral. Močvirna jagoda je semensko zrno, obdano z vodo. V ustih se voda razide, zrno pa ima pri žvečenju oster, grenak okus. Mož je vedel, da jagode niso hranljive, pa vendar jih je potrpežljivo žvečil, ker je bilo njegovo upanje močnejše od tega, kar je vedel, in se je upiralo skušnjam.

Ob devetih je udaril z ного ob skalnat rob; od same utrujenosti in oslabelosti je omahnil in padel. Nekaj časa je ležal na boku, ne da bi se ganil. Nato se je izmuznil iz jermenov svoje cule in se okorno izvlekel, tako da je lahko sedel. Ni bilo še temno in v obotovaljačem se somraku je tipal med skalami za šopi suhega maha. Naložil ga je na kup, prižgal ogenj — dimnat, tleč ogenj — in postavil nanj cinasto posodo, da bi si pogrel vodo v njej.

Razmislil je culo in se najprej lotil štetja vžigalic. Bilo jih je sedem in šestdeset. Trikrat jih je preštel, da se ne bi mogel zmotiti. Razdelil jih je v več delov, jih zavil v pooljneni papir, vtaknil en zavojček v svojo prazno mošnjo za tobak, drugega za notranji trak svojega ponošenega klobuka, tretjega pod srajco na prsih. Ko je to storil, se ga je polotil divji strah, razvil je vse tri zavojčke in preštel vžigalice še enkrat. Še vedno jih je bilo sedem in šestdeset. Posušil je ob ognju svoje mokro obušalo. Z mokasimov so visele skoz in skoz mokre cape, obujki so bili ponekod preglodani, noge so mu bile ožuljene in okr-

vavljene. V gležnju mu je kluvalo in začel ga je pregledovati. Otekel je tako, da je bil debel kakor koleno. Mož je odcepil dolg pas od ene svojih dveh odevi in gleženj trdo omotal. Odcepil je še več takih trakov in si jih omotal okoli nog, da bi mu bili hkrati za mokasine in za nogavice. Potem je popil iz lonca vodo, vročo kakor krop, navil uro in zlezal med svoji odeji.

Spal je kakor zaklan. Kratka tema okoli polnoči je prišla in minila. Sonce je vželo na severovzhodu, ali vsaj zasvitalo se je na tisti strani, kajti sonce so zakrivali sivi oblaki.

Ko se je ob šestih zbudil, je mirno ležal na hrbtu. Zastrmel se je v sivo nebo in začutil, da je lačen. Ko se je prevladal na komolec, ga je presenetilo glasno prskanje in uzel je kanadskega severnega jelena, ki je pozorno strmel vanj. Žival ni bila več kot petdeset čevljev daleč, in mož je ta hip v duhu zagledal in zaduhal kos jelenjega mesa, kako cvrči in se praži nad ognjem. Samogibno je segel po prazni puški, pomeril in pritisnil na petelina. Jelen je zasopihal in oddirjal; njegova kopita so peketala in ropotala, ko je bežal po skalnatih hrbtih. Mož je zaklel in zagnal prazno puško od sebe. Glasno je stokal, ko se je začel spravljati na noge. To je bilo počasno in naporno opravilo. Sklepi so mu bili kakor zarjaveli tečaji, močno so se trli in se neradi obračali v svojih jamicah, vsako upogibanje ali vzravnavanje je bilo mo-

Šmarnice v Celovcu

Kot doslej so tudi v letošnjem mesecu maju slovenske večernice v Celovcu in sicer v novi bogoslovni cerkvi, Tarviser Strasse (ob Lendkanalu).

Vsak večer: ob ¾ na sedem rožni venec, ob 7. uri nagovor, nato litanije. Ob sredo, sobotah in nedeljah pete litanije.

Vabimo vse vernike k obilni udeležbi.

KLANČE

(O duhovni ... in telesni obnovi)

Klanče so tudi pod rebrškimi zvonovi, toda to se ne sme na glas reči, ker ima klanška podružnica kar večje, glasnejše zvonove od rebrških. Za veliki teden so krepko zvonili, saj je v Klančah bila duhovna obnova, ki jo je vodil č. g. Cvetko iz Medgorja. Mnogi so se je z veseljem udeležili, za nekatere bo pa spovednico treba dejati na kolesa in jo pripeljati na dom ali pa k Repitzu, kjer imajo spet gostilničarja, se je izrazil eden nekdanjih cerkovnikov.

Novi gostilničar je v Klanče prišel, trgovka, Erika Piskernik, pa je iz Klanč odšla dol k deželni cesti v Spodnje Klanče, kjer je sedaj vse pri »eni pipi« — bencinska črpalka, eleganten Espresso in moderna trgovina z živili. Vsemu velikemu obratu bo treba dati le primerno ime. »Pipa pod gor« bi ne bilo slabo.

Pri Bujčevih v Klančah sta mlada dva že kupila prvorojenke. Pa tudi hiša, kjer je bila trgovka Erika, je njuna.

RADIŠE

(Čujte, ker ne veste ne ure, ne dneva)

Skoraj štiri mesece se letos smrt pri nas ni oglasila, sedaj pa je v pičlih 12 dneh pobrala kar pet mož iz naše župnije. Iz leta 1918—19, ko sta razsajali griža in gripa, nismo več imeli na en dan kar treh mrličev v fari, kot se je to zgodilo dne 7. maja 1962.

Dne 26. aprila se 56-letni družinski oče Lambert Wriessnegger (Brzdnikar) opoldne ni vrnil s polja. Žena ga je šla iskat in ga našla na njivi, mrtvega. Zadel ga je bila možganska kap. Mož je od svojega 14. leta trpel na epilepsiji. Bil je priden in tudi zaveden gospodar na Ohačevi kmetiji. Zapušča vdovo in troje otrok od 4. do 14. leta starosti, ki ga bodo hudo pogrešali.

Ko smo se v soboto, dne 28. aprila popoldne ob 4. uri na domu pri Ohacu v Dvorcu poslavljali z molitvijo in pesmijo od pokojnega Lamberta Wriessneggerja, se je zopet oglasila bela žena smrt v naši župniji. V Spodnjih Rutah je ugasnilo življenje 69-letnemu Petru Ogrisu, ki ga je kako poldrugo uro prej bila njegova žena Tonca zapustila dobro razpoloženega s šestletnim sinkom ter odšla na pogreb v Dvorac. Med potjo v pogrebnem sprevodu so ji povedali žalostno novico, da je mož Peter umrl tudi zadet po možganski kapi. Pokojni Peter Ogris je bil rojen v Slovenjem Plajberku. Kasneje je njegov oče na velikem ovinku ceste, kjer stoji danes lepi spominski križ škofu Pavliču, pri pok. Žumriju na Medborovnici, kupil kajžo z malim posestvom, da bi tako družino laže preživljal, kajti takrat je bilo v Borovljah lahko dobiti delo. Res sta oče in sin dobila delo v tovarni. Toda prišla je prva svetovna vojna in mladi Peter je moral k vojakom. Ko se je po vojni vrnil, je zopet šel delat v borovljsko tovarno, toda dve leti po plebiscitu je bil on s priletnim očetom vred — kot tudi mnogi drugi zavedni Slovenci — odpuščen in ne več sprejet nazaj. Peter je moral iskati delo po cestah, po stavbiščih in drugod. Bil je tudi več let član znanega pevskega zbora »Borovičev«. Po smrti svoje prve žene je izročil posestvo pri Žumriju svojemu sinu. Nato se je spet poročil ter si kupil malo hišico v Spodnjih Rutah v radiški fari, kjer si je uredil lep domek. Redno je zahajal v Podgrad k službi božji in pogosto prejemal sv. zakramente. Tja je bilo bliže in pot zlonejša, kot pa strma pot na Radiše. Zato smo ga tudi položili k večnemu počitku na božji njivi pri podgrajski cerkvi.

Ob tem pogrebu smo pa pogrešili nečaka žene Tonce pokojnega Petra Ogrisa, 23-letnega Jožefa Šubernika. Bil je odšel v Medgorske Rute. Našli so ga šele drugi dan mrtvega z razbito glavo, pod skalo nad Dravo pri Mlinčah. Ponoči je bil zašel in strmoglavil v globino. Strašna je bila ta vest za starše. Ob veliki udeležbi ljudstva smo ga pokopali v Podgradu dne 3. maja.

Z Radiš pa je v tistih dneh moral v bolnico kmet Gašper Kries, pd. Andrej. Kljub

Pri nas na Koroškem

bolezni je bil še pridno pomagal pri v-gredni setvi. Toda tri dni kasneje, v soboto, dne 5. maja zvečer je nenadoma umrl v bolnici. Bil je star 65 let.

V noči od nedelje na ponedeljek 6. — 7. maja je pa smrt rešila dolge bolezni dva trpina. V Zgornjih Rutah je pri Puhvu umrl 75-letni Luka Poljan. Bil je zadnji »stric« v fari, ki je od rane mladosti do smrti služil domačiji, najprej z bratom in sestro, kasneje pa nečakinjam. V Tucah pa je v istem času po težki trimesečni bolezni zapustil to solzno dolino pridni in zavedni mož Janez Hribernik, pd. Mirnik, ki je bil v 57. letu starosti. Izredno skrbni in marljivi mož je bil doma iz verne in zavedne Boštjanove družine.

Vse pokojnike smo s sveto daritvijo, molitvijo in žalnimi pesmimi domačega zbora pospremili na njihovi zadnji zemski poti. Naj počivajo v domači zemlji, žalujočim svojcem pa izrekamo iskreno sožalje.

REBRCA

(Nov, prijazen ravnatelj tovarne)

Izpod rebrških zvonov vam sporočamo spet nekaj novic. Pred veliko nočjo je rebrška tovarna za celulozo dobila novega ravnatelja, dr. kemije, g. dr. Limontscheva, ki je po rodu Bolgar s slavnimi predniki. Za njim bo prišla iz Gradca tudi njegova gospa, ki je tudi doktorica, zdravnica. Novi g. ravnatelj je zelo podjeten in hoče še bolj povzdigniti rebrško tovarno ne samo tehnično, marveč tudi s sposobnim osebjem. Z delavci je zelo domač in družaben. Razume tudi slovenski in govori prilično dobro hrvatski.

V rebrški tovarni sta tam okrog Novega leta in malo pred Veliko nočjo bili dve nesreči, ki bi kmalu zahtevali dve smrtni žrtvi, pa je Nikolaju Habercu le poškodovano desnico, Ilgovcu, pd. Domežu v Gorici pa je roko desnico celo odtrgalo. Poslednji je imel pravo borbo s strojem na življenje in smrt. Oba ponesrečenca sta že okrevala.

Prvega maja je rebrška župnija napravila običajno romanje na Sedlec pod Košuto in h Gospe Sveti, doma pa so nekateri delavci postavili mlaj pred novo občinsko hišo.

Na veliki četrtek je bil krst tretjega otroka inženirja Hermana Müllerja, zaposlenega v rebrški tovarni. Deklici so dali ime Evica, botra pa je bila mlada nečakinja g. inženirja, ki je v Bruslju v Belgiji na avstrijskem poslaštvu vzgojiteljica. Tudi pri Vaštnih na Reberci sta Blaž Mičej in njegova žena Mici kupila drugo kčerkco. Krst bo pa v teh dneh.

Andenličev Jozej, ki je tam o Jožefovem slavil svojo 80-letnico in v jeseni bil posadil dve veliki lipi, na kraju nekdanje, 800-letne, pridno zaliva že ozeleneli lipi, da bosta še kdaj ponos gori pred Komeno in cerkvijo.

MELVIČE

(† župnik Franc Mikula)

Smrt ne zbira, le pobira ... poje pesem žalostinka. Iz šmohorske dekanije so v kratkem času umrli kar štirje duhovniki zaporedom. V ponedeljek, 7. maja, je poklical Jezus, Veliki duhovnik preč. g. Franca Mikula iz Melvič v večno domovino. Vse nas je presenetila ta žalostna vest. Globoka žalost se je razširila nad melviško faro in še preko nje.

Ze dolgo je rajni gospod župnik bolehal in prenašal vse bolečine tako Bogu vdano, da nihče ni slutil, da je tako težko bolan. Ljubil je svoje ovčice z vso ljubeznijo dobrega duhovniškega srca. V svoji gorečnosti je bil vzoren zgled poštrevnosti in neumornega dela za duše in božje kraljestvo. Posebno se je z dušnopastirsko skrbjo trudil, da bi vodil vse duše k Bogu, k virom božjih milosti in se prizadeval za njih častno in večno srečo. Bil je goreč častilec Srca Jezusovega in božje Matere Marije. Značajna je bila njegova ponižnost in dobrohotnost. Kakor v svojem duhovniškem delovanju in prizadevanju je bil tudi vzoren in zgleden v zavednosti do svojega slovenskega naroda in ljubitelj slovenske pesmi. V časih, ki so bili podobni valovitemu in razburkanemu morju, je stal kot ste-

ber in varoval sprejete svetinje naroda in domovine. Veliko je molil k Jezusu v Najsvetejšem zakramentu in Njemu zaupal vso boleost svoje duše. Svoj križ trpljenja in boleznij je nosil pogumno in junaško, tako da se na zunaj ni videlo, ker je bil vedno dobre volje in nasmejanega obličja. Z očetovsko skrbjo se je zavzemal za doraščajočo mladino in jo učil ljubezni do Boga in naroda. Vsem faranom je bil ljubeč svetovalec, vodnik in spremljevalec od zibel do groba. Najbolj mu je bilo pri sreči, da je pravočasno in pogosto obiskoval bolnike in duhovne pomoči potrebne, jim delil svete zakramente in jih pripravljaj na srečno zadnjo uro. Vsi imeli gospoda župnika zelo radi in so ga zelo spoštovali. Tudi vsled slabega zdravja se ni mogel odločiti, da bi šel v zasluženi pokoj, preveč je bil namreč povezan s svojimi župljani, ko je vendar z njimi delil dolgih 40 let veselje in žalost, srečo in nesrečo, božji blagoslov in preiskušnje. Njegova vestnost, ponižnost in gorečnost so bile markantne poteze tega nesebičnega duhovniškega življenja. Kakor je življenje, tako tudi smrt. Dobro pripravljen je zdihnil svojo blago, trpečo dušo nebeškemu Očetu.

V sredo, 9. maja popoldne, se je zbrala ogromna množica vernikov, znancev in prijateljev od blizu in daleč, da so tako počastili blagega pokojnika in molili za njegovo dušo. Nad 30 častitih sobratov je prihitelo iz Podjune, Celovca, Roža in Zilje, da se v skupni molitvi in daritvi posloviijo od melviškega župnika. Kot škofov zastopnik je mil. g. kanonik A. Zechner daroval za rajnega sveto mašo zadušnico in v ganljivi

SOLZNO MATERNO OKO ...

Kaj pri nas je danes mračno vse? Tožno v kamrici, okoli hišice. Temnega oblaka — saj na nebu ni — sonce sije! kakor prejšnje dni ...

Očka mrkega obraza gleda v svet, kot, da v zimi bi razbijal led. Otročiči, kakor piške plahi smo, tih razgovor v senci pletemo.

Glejte, solzno materino je oko! saj, zato je mračen dan, nebo temno. Če oko se, mati, tvoje ne smehlja, ni za nas veselja in ni sončeca.

Milka Hartman

pridigli podal lik umrlega župnika kot duhovnika dobrega pastirja, ki je dal svoje moči in svoje življenje za svoje ovce. Hotel je postati vsem vse, da bi vse pridobil za Kristusa.

Ob odprtem grobu se je zahvalil preč. g. dekan Zebedin iz Šmohorja za vzorno, vestno delovanje rajnemu dobremu župniku in podčrtal zlasti njegovo ponižnost in veliko skrb za duše. V imenu dušnopastirskega urada in sodalitete Srca Jezusovega se je zahvalil preč. g. dr. Janko Polanc in v imenu šolske mladine sedanji začasnika-teteh. S toplimi besedami zahvale in priznanja se je poslovil od pokojnika preč. g. Holmar iz Obirskega in nazadnje še namestnik župana Brda. Z ganljivimi žalostinkami so se poslovili cerkveni pevci, skupno pa smo s pesmijo Je angel Gospodov oznanil Mariji, končali to veličastno pogrebno svečanost.

Pokojnega dobrega župnika hočemo ohraniti v trajnem spominu in v globoki hvalečnosti za trud in delo 54 duhovniških let prosimo Boga: Daj mu večno življenje in plačilo, nam pa dobrih, gorečih dušnih pastirjev! Quiesce anima pia et candida in cordibus Jesu et Mariae! Odpočij se blaga in čista duša ob Srcu Jezusovem in Marijinem!

Gospodarski sestanek v Št. Janžu

Kljub deželni nedelji se je zbralo v Št. Janžu okrog 50 gospodarjev, da poslušajo izvajanja govornikov Kmečke gospodarske zveze in iznesejo še svoje gospodarske težnje. Potek je bil prav živahen, uspeh zadovoljiv.

Ob začetku je okrajni svetnik Kmetijske zbornice g. Waldhauser Valentin, pd. Podnar pozdravil navzoče gospodarje in predal nato besedo g. dež. svetniku Kumru Mirku, pd. Črčju.

Mi in kmetijska zbornica — je bil naslov svetnikovih izvajanj. Orisal je posamezne zbornične referate in vmes spet in spet vpletal koristne nauke in zanimiva pojasnila. Oris zborničnega delokroga je nazorno pokazal, kako kmetijstvo vsestransko napreduje. Od izbora našemu podnebjju primernih žitnih, okopavinskih in živalskih vrst pa do najmodernejših parnilnikov, sadnih stiskalnic in še vrste drugih tehničnih iznajdb sega sodobni gospodarski napredek. Opisal je možnosti kmetijskih kreditov, nujnosti kmečkih zadrug in še kaj. — Sledeči razgovor, pri katerem se je oglašilo več gospodarjev, med drugimi tudi g. Wieser, pd. Šošl iz Plajberka, se je sukal okoli določevanja novih enotnostnih vrednot, gozdov, tujskega prometa in sličnega.

Živinozdravnik dr. Tone Samonig je pri opisu za naše kraje najprimernejše pasme navajal, da je drugod poenotenje pasem že precej izvedeno in da dela izjemo predvsem Koroška. Orisal je glavna pogoja uspešne govedoreje, ki sta krmska osnova in higiena hleva. Brez teh se nobena pasma ne more obnesti ne glede mesnosti in ne mlečnosti. Prednost je predavatelj dajal listastemu plemenu (Fleckvieh), ki ima prvenstvo pri mlečnosti. Poudarjal je še, da je boljše visoko povprečje dobre živine v hlevu kakor pa poedine krave-privenke ob drugorazrednih ostalih. Sledil je živahen razgovor, ki je pokazal, koliko imajo gospodarji vprašanj iz živinoreje, na katera bi radi stvarne odgovore. Govornik je s svojim preprostim načinom razlage splošno ugajal.

Sledeči referat »Naši gozdovi« g. Martina Zechnerja, izkušenega gozdarja, je bil za Rožane istotako zelo interesanten. Govornik je nakazal, kakšno pozornost in ljubezen zasluži naš gozd, ki je kmetova hranilnica in danes tudi posojilnica. Gozdu moramo — tako je poudaril — njegove vrednote, ki jih nudi, tudi vračati. Pravilno gojeni gozd daje stalne in redne dohodke, posebno če uvedemo prebiralno (Nadaljevanje na 5. strani)

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

V proslavo petletnega obstoja slovenske srednje šole v Celovcu priredijo dijaki Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence v nedeljo, dne 3. junija 1962, ob 15. uri v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu

AKADEMIJO

Peli bodo naslednji šolski zbori: Deški zbor, deklški zbor, mešani in moški zbor.

Na sporedu so tudi nastopi telovadcev.

Istočasno je letos tudi razstava risb in ročnih del deklet in fantov.

Vstopnice dobite v šolski pisarni od 21. majnika naprej in sicer po 20.—, 15.— in 10.— šilingov.

Pri nas na Koroškem

Gospodarski sestanek v Št. Janžu

(Nadaljevanje s 4. strani)

sečnjo in pospešujemo naravno gozdno pomlajevanje. Prisotni gozdni posestniki so nazorno čuli, kako je treba življenje gozda trajno zasledovati, pregostega prerečevati, slabotne poganjke izsekavati, pri sajenju uporabljati tudi umetna gnojila in še mnogo sličnih nasvetov. — Tudi ta izvajanja je zaključil živahen razgovor.

G. dr. Valentin Inzko je spored sestanka zaključil s kulturno in socialno sliko naše vasi. Nakazal je, da je treba tudi v duhovnem in duševnem življenju podeželja mnogokaj pomladiti, kar je dobrega, starega, je treba ohraniti, treba je pa tudi izobraževati duha in srce v smislu potreb sodobnosti. Primerno materinskemu dnevu je naglasil plemenito delo mater in pomen dobrih družin. Duhovno krepke, kulturno globoke in razumsko razgledane družine so stebri novega podeželja in bodo dajale pečat novi vasi.

Tako je celotni potek sestanka dokazal, da se bo treba našim gospodarjem redno sestajati. Velika je potreba po vsestranski izobrazbi in naše kulturne in gospodarske ustanove so dolžne, da nudijo ljudstvu nekako trajno visoko šolo in ga tako dobro usposobijo za nadaljni uspešni obstoj na naši zemlji.

ZRELEC

(† Tomaž Supanc)

Dobro smo ga poznali in spoštovali, Tomaž Supanca iz Dovčje vasi v Žihpoljski fari. Pri Kumru mu je tekla zibelka in ko so štirje fantje v zgodnji mladosti zgubili za oboro mater, jim je bila teta vse, ta jih je oskrbovala in negovala, dokler niso vsak zase poiskali novo gnezdo in se osamosvojili.

Tomaž je našel svojo življenjsko družico pri Kruplnu v Zrelcu. Nad tri desetletja je služil temu domu, ki mu je dal mnogo veselih in zadovoljnih ur, na katerem je doživel tudi najbridkejšo ure svojega življenja. Leta 1944 mu je smrt ugrabila življenjsko družico in zapustila sinčka in hčerko, da bi stala očetu pri skrbi za dom ob strani. Krutost druge svetovne vojne mu je izrgala sina in ga vrnila kot 16-letnega fanta v prislino delovno službo (Arbeitsdienst) in zadnje dni vojne so te fantke vtačili v SS-ovske uniforme in jih neizkušene postavili na fronto, ki je bila v zadnjih dnehljajih. Od teh aprilskih dni 1945 o svojem sinu ni slišal prav nobene vesti več. Na tega sina je stavil svojo dopačijo, ker je bila hčerka Micka pri stricu, očetovemu bratu Hanziju pri Kumru v Dovčji vasi, ker je zakon ostal brez otrok. Ko je ostal sam, se je hčerka sicer vrnila za nekaj let k očetu, vendar jo je stara ljubezen vlekla na sončne Žihpolje in zopet je očeta zapustila, da prične graditi svojo mlado, novo družino.

Kruplnov oče pa je ostal na svoji kmetiji zopet sam. Vsa njegova ljubezen je veljala domu, katerega je tekom treh desetletij moderniziral in uredil tako, da so hodili sosedji na ogled, da so hodili na gospodarski posvet. Prav gotovo pa je njegova največja gospodarska zasluga za Zrelec arondacija polja na južni strani vasi, ki danes omogoča praktično in racionalno obdelavo. Rad je pripovedoval o tem svojem uspehu in vedno zopet pristavil, da so bile težave velike, ker pač ljudje niso razumeli potrebe, dokler niso ugodnosti pri svojem delu občutili. Marljivo je Tomaž prebiral gospodarske liste in te izsledke na svoji kmetiji izvajal ter dajal nasvete tudi svoji bližnji in daljni okolici.

Nikdar v svojem življenju pa ni pozabil, da ga je rodila slovenska mati, da ga je ta najprej pokrižala in z njim govorila. S ponosom je poudarjal, da je Slovenec, da ni treba prav nikjer izbegavati in ravno s tem si je pridobil tudi globoko spoštovanje pri nemških sodeželanah. Izredna množica ljudi je spremljala rajnega Tomaža dne 15. majnika skozi cvetoče vrtove na pokopališču v Zrelcu. Pogrebne obrede je ob asistenci stolnega kornika Zechnerja ter župnika Janka iz Radiš in župnika Kogleka iz Škocijana vodil domači gospod župnik France Božič, ki se je v lepem nagovoru poslovil od rajnega farana.

V imenu sosedov in v imenu Narodnega sveta koroških Slovencev se je od pokojnika poslovil g. Janko Tolmajer iz Radiš, ki je posebno naglasil, da je bil rajni Krupl-

nov oče vzor moža, ki je v sebi združeval zvestobo do svojega naroda in zvestobo do države.

Nemški zbor je zapel nagrobno in slovenski pevci pod vodstvom g. Wrulicha iz Radiš so se poslovlili od rajnega Tomaža s slovensko nagrobno pesmijo »Vigred se povrne« in tako prav gotovo izpolnili željo rajnega našega prijatelja.

Naj mu bo zemlja domača kraj, v katerem se spočije od naporov sedemdesetletnega trdega dela.

VOGRČE

(Blagoslovitev traktorjev — Novi farani)

Kakšen napredek opazujemo v zadnjih desetih letih! Kdo v vasi je imel pred 10 leti traktor ali avto, pralni stroj! Četudi je pri nas bolj delavsko-kmečka vas, saj ni niti polovica vseh hiš samostojnih kmetov, imamo danes že 15 traktorjev in 13 avtov. Imamo celo posestnika, ki si poleg traktorja lahko privoščijo kar dva avta, da se izmenoma vozi z enim ali drugim.

Traktorji so danes nujna potreba ob pomanjkanju delovnih moči in ob vsej hitri in modernizaciji življenja. Ker je naš vsakdanji kruh odvisen od božjega blagoslova in od dela naših rok in strojev, ki ročno delo nadomestijo, zato smo na praznik sv. Jožefa Delavca, 1. majnika, imeli blagoslovitev traktorjev. Ta dan je najprimernejši za tak blagoslov, ker nas sv. Jožef opominja, kako je navadno delo posvečeno po delavski Sveti družini. Za blagoslov po sv. maši se je pred cerkvijo zbralo 12 traktorjev. Bolj zanimivo kot razne vrste traktorjev je bilo gledati razne vrste vozačev: od otrok do gospodinje in gospodarja. Traktor je postal naša prava domača reč in danes otroci že ne potrebujejo igrač, ampak zlezejo že kar na traktor in ponosno gledajo na tiste starejše, ki še ne znajo voziti. Toda vedno se sliši o kakih nesrečah s traktorjem, zato gotovo potrebujemo božjega blagoslova.

Sv. Florijana smo letos obhajali na nedeljo, 6. majnika. Kar prav nam je prišlo, da zaradi praznika Treh žebčev nismo mogli obhajati žegnanja na petek. Petek je pač delavnik, četudi napol kmečki praznik, v nedeljo pa smo zato imeli zelo veliko romarjev. Posebnost našega praznovanja je sv. maša s pridigo na lopci in ljudskim petjem, tu se še najbolj drži tradicija. Akademski slikar g. Werner Berg rad pride slikat to idilo in pravi, da kaj takega ne najde nikjer drugje. Lepo sodelovanje pri liturgični maši pa je dokaz, da k nam pridejo res romarji, ne le radovedni izletniki.

Zadnja leta so bila glede rojstev bolj suha. Letos pa kaže, da bo leto bolj rodovitno. Pri Nahbarju so dobili Pepko, pri Wakouniku (Petraču) Moniko, da bo Krista imela sestrice, pri Grosu pobčka, nadaljnih pa še pričakujemo. Ne gre vse po naših željah, ali dobijo družine deklico ali pobejo, pa to je po vsem svetu enako. Pa kdor pride, ga imamo radi, prostora je dovolj, kruha tudi. Sedaj radovedni čakamo na ženine in neveste.

V torek dopoldne nas je prestrašila sirena. Kje pa gori? Hvala Bogu, nič hudega ni bilo. Le pri neki hiši se je vnela sušilnica za meso in klobase. Hitro so pogasili, da so rešili klobase. Hm, klobase so dobre in v dimnicah se lepo posuše in tako lepo diše, posebno v Vogrčah, da še koga od drugod privabijo, in če ne preмага skušnjave, jih kar iz dimnice pobere. Le da sreča ni vedno mila in potem ne moremo voščiti pri mavzni: »Bog požegnaj!«

ŠT. JANŽ

(Materinski dan)

Kakor vsako leto, so šentjanški otroci tudi letos svojim ljubim materam pripravili materinsko proslavo. V dvorani pri Tišlerju se je kljub zelo slabemu vremenu zbralo nepričakovano mnogo ljudi, da vidijo svoje mlade »umetnike«, kako se bodo postavili na odru.

Letos so nastopili le otroci; spored je bil bogat in zelo pester. Ker je bila dvorana popoldne zasedena — zborovali so namreč kmetje — se je proslava začela šele proti večeru. Uvodoma so gospod župnik pozdravili matere in se jim zahvalili za upanje, ko jim pošiljajo otroke v šolo in k otroškim sestankom ter jih prosili, da jih tudi v naprej v tem podpirajo; takšno vzajemno delo bo rodilo le dobre sadove.

Dr. Frančišek Šegula, Rim:

Novi slovenski prevod sv. pisma

(I. nadaljevanje)

II. POSAMEZNE KNJIGE NOVE ZAVEZE

Omenili smo že, da nova zaveza po odredbi tridentinskega cerkvenega zbora šteje 27 kanoničnih knjig. Delimo jih v zgodovinske, poučne in preroške.

Med zgodovinske knjige štejemo štiri evangelije in Apostolska dela; med poučne spadajo vsi apostolski listi; preroška knjiga nove zaveze je pa samo ena in sicer Razodetje sv. Janeza apostola.

1. Zgodovinske knjige

Prvo mesto med knjigami nove zaveze imajo evangeliji.

Evangelij je grška beseda (eu-angelion), ki pomeni blagovest ali veselo novico. Evangeliji torej niso zgodovinske knjige v modernem pomenu besede. V njih zastojimo točne zgodovinske podatke in časovno nit nasledujočih si dogodkov. Namen evangelijev je, da oznanjajo veselo novico o odfešenju, to je življenje in nauk Jezusa Kristusa. Gre za nadnaravne knjige, ki so pisane po navdihnjenju Sv. Duha. Povedo, da se je to ali ono zgodilo, ne da bi pri tem potrebovale dokazov kraja in časa. Vendar pa opisujejo zgodovinsko osebnost našega Odrešenika, zato jih imenujemo zgodovinske knjige.

Apostolska dela so nadaljevanje evangelijev. Glede na zgodovinsko vprašanje imajo torej enak značaj kakor evangeliji sa-

a) Sinoptični evangeliji

Prve tri evangelije imenujemo sinoptične. V izbiri tvarine so si zelo podobni. Zato

so jih že od nekdaj radi pisali v stolpcih drugega poleg drugega, da bi imeli boljši pregled o vseh podrobnostih in razlikah. »Synopsis« je grški izraz za pregled, od tod torej ime »sinoptični« evangeliji. Tri prve evangeliste imenujemo kratko »sinoptike«.

Preden je bil evangelij prvokrat zapisan, so ga apostoli dolga leta ustno oznanjali. Jezus je apostolom naročil, naj pridigajo njegov nauk, ni jim pa naložil obveznosti, da bi morali krščansko blagovest napisati.

Apostolska kateheza se je prvimi kristjanom živo vtisnila v spomin. Medtem, ko so jo prenašali od enega do drugega, je časoma posebno pri večkratnem ponavljanju dobila neko določeno in ustaljeno obliko glede na izbiranje in razvrstitev evangeljskih zgodb. Takšno, v apostolskih časih izoblikovano ustno izročilo, je postalo podlaga pisanim evangelijem. O njem nam pričajo najstarejši cerkveni zgodovinarji, posebno Papija in Evzebij.

Apostol Matej je prvi napisal svoj evangelij v aramejskem jeziku, kakor ga je slišal iz Gospodovih ust. Poleg lastnih doživljajev v zvezi z Jezusom se prvi evangelisti opira na ustno izročilo.

Peter, ki je bil že v Palestini najbolj udeležen pri nastanku in izoblikovanju ustne kateheze, je to prenesel v Rim, da jo prilagodi rimskim kristjanom. V tej obliki jo je Marko kot Petrov učenec ponovno poslušal v Rimu. Na pobudo apostola Petra jo je napisal v gršm jeziku za rimske kristjane.

(Se nadaljuje)

Pogoji za sprejem na učiteljske

V torek, dne 26. junija 1962 se bodo začeli ob 8. uri jutraj sprejemni izpiti na državnem učiteljskem v Celovcu ter se bodo v sredo, dne 27. in četrtek 28. junija, nadaljevali. Kandidati in kandidatkinje se morajo do 15. junija pisмено prijaviti za sprejemni izpit ter prijaviti priložiti spodaj navedene priloge. Zakasnele prijave ne bodo upoštevane.

Priloge:

Lastnorodno napisan življenjepis, rojstni list, izveček iz domovinskega registra ali dokazilni dokumenti o državljanstvu, uradno zdravstveno spričevalo, prepis zadnjega polletnega spričevala, oz. poročilo o šolarju. Prijavo je treba kolkovati s 6.— šil., vsako prilogo pa s 1.50 šil.

Poročilo o šolarju (Mi 4 Formblatt für den Unterricht in Mittelschulen, je na razpolago v knjigarni Leon sen. v Celovcu), v katerih naj bodo navedeni predvideni zaključni redi letnega spričevala, bodo pristojna šolska vodstva odposlala neposredno ravnatelju učiteljskega do 20. junija 1962.

Splošni sprejemni pogoji:

Dopolnitev 14. leta življenja v koledarskem letu. Zaključno spričevalo ljudske šole ali letno spričevalo nižje stopnje srednje šole mora v vseh obveznih predmetih vsebovati pozitivne rede. Kandidati in kandidatkinje morajo imeti glasbeni posluš ter biti telesno zdravi, nadalje ne smejo imeti govornih napak ali biti podvrženi živčnim motnjam. Tudi nadarjeni učenci nižje organiziranih podeželskih ljudskih šol se morejo brez nadaljnega prijavit za sprejemni izpit. Ako sprejemni izpit uspešno opravijo in so sprejeti v prvi letnik, jim bo do konca tekočega šolskega leta odgođen izpit iz angleščine.

Za sprejemni izpit so predvideni naslednji predmeti:

Posebnost proslave je bila ta, da smo letos imeli tudi mladega muzikanta, ki je prav lepo spremljal bolj ali manj čiste glasove naših malih pevcev in rajanje najmanjših.

Druga posebnost je pa bila ta, da je z igrami nastopila mladina 14 in 15 let. Tako so dekleta kar ganljivo podala igrokaz »Pribežališče grešnikov«. Kar pohvaliti jih je treba; saj so se zlasti nekateri prav dobro postavili.

Povedati pa moramo tudi, da je cela vrsta fantkov in deklic sodelovala še z različnimi deklamacijami in prizorčki. Gotovo so se med njimi najboljše postavili s prizorom »Kadar mamica praznuje svoj god«.

Tako so se naši otroci prav lepo oddolžili svojim dragim mamicam; čeprav ni bilo vse tako »umetniško«, a bilo je iskreno in z najboljšo voljo narejeno.

Predhodni izpit iz petja in telovadbe (telovadno obleko je treba prinesiti s seboj). Sprejemni izpit se nadaljuje samo potem, ko je kandidat(inja) uspešno opravil predizpit. Sledi učna skušnja v vadnici, pri kateri se ocenjuje tudi znanje kandidata v domoznanstvu in naravoslovju iz osnovne oz. srednje šole. Pismeni in ustni izpit iz nemščine in računstva. Izpitna snov: četrti razred glavne šole.

Šolarji in šolarke z znanjem slovenščine, ki nameravajo od 1. do 5. razreda na učiteljske obiskovati kot obvezni predmet slovenščino namesto angleščine ter si pridobiti zrelostno spričevalo za pouk na ljudskih šolah z nemškim in slovenskim učnim jezikom, morajo opraviti tudi (pismeni in ustni) izpit iz slovenščine ter pismeni prijaviti priložiti tudi ustrezno izjavo staršev.

Tečaj za otroške vrtnarice

V smislu odloka zveznega ministristva za prosveto se učenke, ki so v tekočem koledarskem letu dopolnile 15. let, do 15. junija lahko prijavijo za sprejemni izpit na učiteljske za dveletno šolanje za otroške vrtnarice. Prijava mora biti pismena.

Sprejemni izpiti se bodo začeli na učiteljskem v Celovcu v torek, dne 26. junija ob 8. uri jutraj ter se bodo nadaljevali v sredo, dne 27. in četrtek 28. junija.

K pismeni prijavi je treba priložiti:

Z roko spisani življenjepis, rojstni list, izveček iz domovinskega registra ali dokazilo o državljanstvu, zdravstveno spričevalo uradnega zdravnika, odpustno spričevalo ljudske ali glavne šole, potrjeno po šolskem vodstvu, ali pa polletno spričevalo oz. šolsko poročilo o drugem tromesečju, če prijavljena še obiskuje šolo, ter po možnosti tudi potrdilo o opravljeni praksi v družinah, otroških vrtcih ali zavetiščih. Prijava za izpit je treba kolkovati s 6.— šil., vsako prilogo pa z 1.50 šil.

Prijavljene morajo zaprositi vodstvo šole, ki so jo nazadnje obiskovale, da šolarski opis (Schülerbeschreibung — Mi 4, Formblatt für den Uebertritt in Mittelschulen; dobite ga v knjigarni Leon Johan sen. v Celovcu) pošlje naravnost na upravo učiteljskega do 15. junija.

Izpitni predmeti so:

Predizpit iz petja in telovadbe (s seboj je treba prinesiti telovadno obleko). Samo po pozitivno opravljenem predizpitu bodo prijavljene sme nadaljevati sprejemni izpit.

Pismeni in ustni izpit iz nemščine in računstva, praktična preizkušnja iz ročnih del [žensko ročno delo ali večšina (basteln)]. Izpitna snov: četrti razred glavne šole oz. srednje šole.

Gospod doktor, motite se!

(Pijan je vozil)

Zgodilo se je v Londonu. Prileten šofer, Bill Cooper, ki je že dolga leta brez nesreče vozil svoj tovorni avto, je nekega jutra doživel svojo prvo prometno nesrečo. Sam je priznal, da je do tega prišlo, ker je vso noč preživel v gostilni ob priliki poroke svojega nečaka.

»Še enkrat recite, kar ste zadnjič povedali«, je rekel Billu policijski zdravnik.

»Motite se, gospod doktor. Ob nesreči sem sicer še bil zmožen voziti svoj avto, vendar priznati moram, da sem še bil v neki omotici. V gostilni sem popil le par kozarcev piva, toda kot star abstinent nisem bil v stanju, da bi tudi to malenkost brez posledic prenesel. Omoti me pač vsaka malenkost pijače. Zato je bilo zares neodgovorno od mene, da sem naslednjega jutra v takem omotičnem stanju sedel za volan.«

Pri sodni razpravi je Bill Cooper ponovil svojo zgodbo: »Pred kratkim se je poročil moj nečak. Razume se, da so povabili tudi mene. Bilo je zares prav prijetno na tej gostiji. Tudi mene so silili, da naj izpijem par kozarcev piva.

Spočetka sem se ustavljal; sem namreč že nad deset let popoln abstinent in vobče nič ne pijem. Končno sem le popustil in le nekaj malega popil, čeprav se je gostija zavlekla do jutranjih ur. Od tam sem šel kar v službo.

Takoj, ko sem sedel za volan, sem spoznal, da nisem povsem gotov svojega opravila ob volanu. Toda bo že šlo, sem si mislil in šel z avtom na cesto. In to je bila moja glavna napaka. Ob nekem ovinku sem hotel avto nekoliko obrniti, pri tem pa sem zadel v drugi avto, ki je stal za menoj.

Bilo je nekaj škode na avtu, v katerega sem zadel. Policist je takoj prišel in me zaslišal. Toda kmalu je opazil, da z menoj ni vse v redu. V protokol je zapisal, da sem bil pijan, kar je v gotovem pomenu tudi bilo res.

Toda policijski zdravnik, ki me je preiskal, se je smejal. »Vi vendar nimate v sebi skoraj nič alkohola« je trdil. Pa sem mu odkritosrčno priznal, da se meni pozna že tudi najmanjša količina alkohola.

Vse to je potrdil zdravnik tudi pri sodni obravnavi. Nad tolikšno odkritosrčnostjo Billa Cooperja pa so kar strmeli sodniki in poslušalci v dvorani.

Zakaj je Bill Cooper bil tako resnicoljuben, tako pošten? Na to vprašanje je sam odgovoril: »V družini nas je bilo sedem otrok. Mati nas je zelo strogo vzgojila. Pogosto nam je govorila: »Govorite vedno le resnico in ničesar se vam ni treba bati.« Tega sem se tudi vedno v življenju držal.

Bill Cooper je sicer bil obsojen, a njegova denarna kazen je bila prav zaradi njegove odkritosrčnosti malenkostna.

Pa tudi ravnatelj podjetja, kjer je bil Bill uslužben, je dejal: »Cooper je že 22 let pri nas. On je naš najboljši šofer. Tako pridnega, poštenega in zanesljivega moža pač ne moremo pogrešati.«

Iz filmskega sveta

Pisano je življenje zvezdnikov

Najbolj oboževana filmska zvezda je gotovo Sophia Loren, ki poseduje kar celo vrsto filmskih odlikovanj »Oscarjev«. Toda to mesto si je morala izbojevati v trdem boju. Najresnejša konkurentka ji je bila znana Lollobrigida Gina, poročena Škofič. Pred par leti je ona namreč veljala za najlepšo ženo sveta in so jo povsod povzdigovali skoraj do nebes zaradi njene lepote. Toda prav pri lepoti še najbolj velja izrek »na svetu vse mine«. Danes že vedno manj slišimo o tej nedavno neosporavani prvi filmski zvezdi-lepotici.

Nekdanja slava »Lollec« je bila tako velika, da je segla celo v najvišje državne institucije. Ko so bile namreč pred sedmimi leti zadnje volitve predsednika italijanske države, je takrat celo »Lollec« dobila en glas. Pri zadnjih volitvah pa se je njihče ni več spomnil. Sicer se je pa »Lollec« zelo zamerila Italijanom, ker je šla rajši z možem v Ameriko, kot pa da bi njeni otroci ostali brez državljanstva.

Kako so razvijane filmske igralka razkošno živeti, nam prav nazorno kaže primer ameriške igralka Anne Miller. Pred časom se je ločila od svojega moža Arthurja Ca-

Za mladino in prosveto

Nadomestek za vero

Že smo poročali tudi v našem listu o tem, kako v marksističnem svetu, ki oznanja brezboštvo, skušajo z različnimi nadomestki zabrisati vsako sled o krščanski veri. V praksi se krščansko življenje izraža v vsakdanjih krščanskih obredih in običajih. Krščanska tradicija je namreč prav v tem zelo bogata in ljudje so še vedno zelo navezani zlasti na stare običaje, ki spremljajo cerkvene praznike in vobče človeško življenje.

Podoba javnosti

Najbolj vkoreninjene so med krščanskim ljudstvom še navade in običaji ob krstu in poroki. Vsaka dežela ima v takih slučajih svoje posebnosti, na katere so ljudje močno navezani. Krstne, še bolj pa poročne navade so tako najbolj močni čimtelji, ki pomagajo ustvarjati krščansko obličje življenja ljudstva vobče. Saj so take prilike tiste, ki vsakikrat pritegnejo manjši ali večji krog v svoje območje.

Razume se, da je ta zunanja podoba krščanskega življenja komunističnim voditeljem zelo neljuba. Brez pretiravanja moremo namreč trditi, da hoče življenje človeka v deželah pod komunizmom povsem podrediti zgradnji socializma. Povsod bi se naj na prvi korak poznalo, da je življenje v družbi socializma povsem nekaj novega, različnega od prejšnjega; še več: nasprotnega prejšnjemu. Zato se graditelji socialistične družbe mnogo trudijo, da bi vtisnili vsemu življenju novo podobo, ki kaže na nauke marksizma oziroma njegovega socializma.

Komunistični »krste«

Da bi komunistični voditelji imeli več uspehov pri »iztrebljenju krščanstva« in socializaciji javnega življenja, so vpeljali kar celo vrsto »nadomestkov« za krščanske obrede in navade. Najbolj znan je »Jugendweihe« ali »posvetitev mladine«, ki odgovarja nekako zakramentu birme; o tem smo pred kratkim pisali. V nekaterih deželah pod komunizmom pa so uvedli že tudi nekaj krst ali podelitev imena novorojencu. Ta obred se izvrši tudi zelo slovesno; sodeluje navadno godba in staršem se podeli denarna nagrada. Govornik, navadno župan ali uradnik matičnega urada nagovori pričujoče v smislu originalnega posnetka govora ob neki taki priliki:

»Spoštovani starši, botni in gostje. Zbrali smo se za slovesni obred podelitve imena vašemu otroku. Ko sprejemamo malega državljana v skupnost socialistične družbe, to ni zasebna zadeva, marveč ima velik socialen pomen. Starši se sprašujejo, kaj naj

storijo, da bodo zagotovili svojemu otroku v življenju mir, blagostanje in socialni napredek. Vaša vzgoja bo dobra, ako boste svoje otroke naučili gledati in razumeti svet v luči socializma. Učite otroke, da bodo razločevali med pravim in napačnim, med dobrim in zlom; med napredkom in nazadnjaštvom. Naša čast zahteva vztrajno bojevanje za dosego dobrega.«

Ko še nekaj časa nadaljuje s svojim socialističnim poukom, povabi navzoče, naj stoje ponovijo za njim obljubo: »Mi, starši in botri, se obvezujemo, da bomo storili vse, kar je v naših močeh, da bomo otroka vzgajali v duhu miroljubnosti, prijateljstva med narodi in v ljubezni do naše kmečke in delavske države, da bomo tako zagotovili našemu otroku svetlo bodočnost v socialistični domovini.«

Za zaključek še sledi navadno državna himna ali podobna udarna pesem, nakar mladi pionirji izročijo staršem in botrom šopke cvetja.

MLADINA PIŠE:

Berač Voranc

Iz pred kratkim izišlega »Dijaškega glasu«, ki ga izdajajo študentje Slovenske gimnazije, ponatiskujemo sledeči sestavek:

Voranc je bil v naši okolici najbolj priljubljen berač. Zelo radi so ga imeli otroci. Obleden je bil v srednje dolge hlače, ki so bile zelo umazane in zakrpane, in jopič, ki je bil sestavljen iz neštehtih krp. Za obutev sta mu služila en čevelj in ena cokla. Toda vse, kar je Voranc imel na sebi, ne bi zamenjal s kraljevo obleko.

Bil je majhne postave. Šest križev je že imel za seboj, sedmi se mu je ponujal. Toda, kljub svoji starosti je bil vselej vesel. Ko je bil Voranc še mlad, je pridno varčeval. Njegovi starši so bili kmetje, on pa je delal v bližnjem rudniku, da bi jim s svojimi prihranki mogel pomagati. S pridnim delom si je prislužil veliko vsoto denarja. Čeprav je bil bogatejši kakor bližnji sosedje, se ni hotel prištevati med skopuhe. Zato je takrat rad obdaroval kakšnega reveža.

Prišel pa je čas, ko je po vojni denar čez noč izgubil svojo vrednost. Seveda je Voranca ta nesreča hudo zadela. Kaj bi začel? Denar nima več veljave. Odpravil se je v tujino in se po dolgih letih vrnil v domačo vas. Lasje so mu osiveli. Posedal je naokoli in ni imel veselja do dela. Tako je postal berač.

Živel je samo od tega, kar so mu dali dobri ljudje. Navadil se je beračiti. Ni bil več tako potr. Vselej, kadar je prišel h kaki hiši, se je vsedel na hišni prag. Če je prišla gospodinja ven, jo je najprej pozdravil:

»Dober dan, fravca!«

S tem pozdravom je izrazil spoštovanje do ljudi in prošnjo, da bi mu dali kakšen prigrizek. Tako se je okrepčal pri prvi hiši in šel dalje. Zadovoljen je navadno veselo prepeval s svojim hripavim glasom. Otroci so v trumah hiteli za njim. Prosili so ga, naj jim kaj pove. In bajal jim je o svoji mladosti in o strahovih. Tako jih je vselej zabaval.

Zelo rad je pil mošt, ki je bil zanj najboljša pijača. Nemaikrat se je opijal. Toda pred otroci svoje pijanosti nikoli ni pokazal.

Zelo rad je zahajal k mojemu dedu. Ko je vstopil v kovačnico, ga je pozdravil:

»Dober dan, Jozelj, kako ti pa gre? Ali imaš kakšno delo zame?«

Ded ga je bil vselej vesel.

Nekoč je prišel Voranc deda spet obiskat. Tokrat mu da ded neko kolo za župnika, kateremu se je pokvaril koleselj. Vorancova pot je bila dolga, vendar ni okleval. Ko je prišel k župniku, ga je pozdravil:

»Dober dan! Prinesel sem vam kolo. Prosim, zdaj pa plačilo! Mošt!«

Župnik pa ravno takrat mošta ni imel. Ponudil mu je denar. Voranc je odvrnil:

»Še vse bolj slovesno pa se vrši socialistična »poroka«. Okvir tej ceremoniji daje poudarek na čim večjimi zunanji slovesnostmi. Mnogo ljudstva, zlasti mladine organizirane z zastavami, godbo in paradami. Tudi v časopisju so pogosto vabila, ki vabijo ljudi na socialistično »poroko«.

V slovesnem sprevodu spremljajo tvariša ženina in tovarišico nevesto pred občinski urad, kjer ju sprejme v okrašeni sobi župan ali pooblaščen uradnik. Na steni nad mizo je slika državnega predsednika, na mizi pa matična knjiga, šopki cvetja in sveče! Tukaj ponovno slišijo novoporočenci, kako važno je njih dejanje za socialistično državo, kateri bosta dala nov rod. Že tukaj morata novoporočenca dati zagotovilo, da bo njuna družina močna celica socialistične domovine.

Komunistični »pogrebi«

Celo pri pogrebihi skušajo komunistični oblastniki izpodrinuti duhovnike. Ustanavljajo posebna društva, kjer člane pripravljajo, da prevzamejo opravilo duhovnikov ob pogrebu. Imajo tudi posebno uniformo in se vadijo v nagrobnih govorih, katere povedo ob priliki pogrebov.

Ker ljudstvo živi pod močnim pritiskom in se zaveda, da je nadzorovano na vsakem koraku — ve pa tudi, da ima pri policijskih postajah vsak svoj listek v kartoteki, kamor zapisujejo njegova »dobra in slaba« dejanja, se seveda ne drznejo zoperstavljati vabilom in pozivom, da se poslužujejo novih navad in obredov.

»Če nimate mošta, bom takoj odnesel kolo nazaj!«

Seveda je župnik moral k sosedu po mošt. Za župniščem se je nato Voranc zelo opijal. Domov ni našel, ker je bila že tema. Prenočil je v lesu.

Naslednji dan je ves vesel pravil otrokom, da je prespal noč v gozdu pri smah. Otroci so se mu smejali.

Često so tekali za njim in ga potegovali za jopič. Voranc pa se je branil in nemalokrat koga pošteno oklofotal. S tem je naučil otroke, da morajo tudi berače spoštovati.

Leta so tekla, Voranc se je postaral. Dopolnil je sedemdeset let. Ukrivil se mu je hrbet, izgubil je lase. Potročil se je. Če mu kdo ni dal zadosti hrane, je bil jezen nanj. Toda njegov značaj je ostal vzor dobrim ljudem. Vedno je spoštoval tujo in svojo last. Klet ni. Vedel je, da drugih ne sme pohujšati, še najmanj otroke. Nikoli ni znil kakšne grde besede.

Prišla je zima, pred katero je imel največji strah. Nekoč v jeseni je rekel mojemu dedu:

»Te zime ne bom preživel.« Ded mu ni verjel.

Podlipnikov Franc, naš sosed, ga je našel zmrznjenega pod košato smreko. Bil je ravno božič.

Vladimir Wakounig

BRALCI NAM PIŠEJO:

Jezus kot pesnik

V švicarskem listu »Die Weltwoche« čitam pod naslovom »Jezus kot pesnik« — izvajanje prof. dr. G. Quispela, ki je vredno pozornosti! Pisatelj dokazuje namreč, kako veje iz vseh Jezusovih govorov neka posebna pesniška nadarjenost. Iz tega članka navajam nekaj primerov za dokaz te značilne označbe:

Po evangeliju sv. Mateja: »Zakaj on (Bog) veleva svojemu soncu, da vzhaja nad hudobnimi in dobrimi, ter pošilja dež pravičnim in krivičnim.« (Mt 5, 45)

»Kajti on (Bog) je dober tudi do nehvaležnih in hudobnih.« (Lk 6, 35)

»Blagor ubogim v duhu, zakaj njih je nebeško kraljestvo.« (Mat 5, 3)

»Blagor žalostnim, zakaj ti bodo potolaženi.« (Mt 5, 5)

Blagor »krotkim, zakaj ti bodo deželo posedli.« (Mt 5, 4), itd.

Če upoštevamo, da so ti stavki suhe preštave iz grškega jezika, lahko sklepamo, da je še lepši original v aramejskem jeziku, ki je po svojih prispodobah in oklicanih stavkih še bolj poetičen. Gotovo pa je, da so razni deli posameznih evangelistov — še mnogo bolj pesniški — kakor dosedanje preštave iz gršine, z naslovom »Novi testament«, ker so na poti čez grški jezik izgubili najlepše oblike! Dr. F. M.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

JANKO KERSNIK: *Kako je stari Molek tatú iskal*

(Nadaljevanje)

»Kje imaš moj denar?« je zatulil Molek. Oni je izpustil lonca na tla, da so črepinje zavzele po kamenju, ter odskočil v robidovje nad cesto. A Molek je bil takoj pri njem in v tem trenutku sta se tudi spoznala. Bil je Goropečnik.

»Ali noriš, ka-li, Molek? Piskre mi boš plačal!« je zavpil napadeni.

»Denar, denar!« je sopihal oni in vihtel svojo vejo.

Goropečnik pa jo je kakor prej Luka pobral navzdol proti Straži, češ, Molek je ob pamet.

A ta še ni bil zadovoljen. »Ta tudi ni tat,« si je mislil in v tretjič stopil v ris. Čakal je dolgo; deset je odbila ura že zdavnaj, kar začuje po cesti večji ropot. Zdaj jih gre več, pa naj jih bo kolikor hoče, jaz planem vanje, — si je Molek mislil in tako tudi storil.

»Kje imaš moj denar?« je zakričal v tolpo, ki se mu je bližala. Dva vola sta odskočila kakor besna, eden na desno, drugi na levo, v sredi med njima v odprti vrzeli pa se je pokazala dolga, koščena postava — mešetarja Miška.

Gonil je par volov za tujega kupca z Vač proti Ljubljani in sedaj obstal nasproti staremu sovražniku Molku. Izprva je bil tako osupel, da ni mogel ziniti besede.

»Kje imaš moj denar?« je zatulil Molek vnovič in sedaj še bolj hripavo in besno, ko je spoznal mešetarja.

»Ta se je pa zlobno namuznil. Ni bil eden tistih ljudi, ki imajo občutljivo kožo, in v kozji rog se tudi ni dal ugnati!

»Imam ga — imam!« se je zasmejal na glas. A v tem trenutku ga je Molek že držal za vrat.

»Na, sedaj imam pa jaz tebe! Nazaj daj, kar si vzell!« je zavpil stari, in že sta oba ležala na tleh v risu in rila in se valila na skalo.

Mešetar je spoznal, da je boj resen in da mu gre sedaj za kožo; preverjen je bil, da je stari popolnoma znorel; čeprav pa je imel marsikatero na duši in na vesti, glede Molkovih stotakov se je čutil in imel za tako nedolžnega, da ni mogel soditi drugače, nego da je stari znorel. Zato se ga je otepal in branil na vso moč, a Molek je v svoji sveti jezi zmagoval. Upri se je še enkrat močno ob onega, se prevahil z njim po kamenju in prišel vrh njegaj; pokleknil in mu je na komolca in ga začel pestiti:

»Daj sem denarje, ali pa povej, kje jih imaš.«

Miška je stokal in klel, a ganiti se ni mogel. »Pamet, pamet, ljubi moj Molek, vse bom povedal,« je tolažil starega. A ta ga je tako divje pogledal, da ga je groza izpreletela. Jel je klicati na ves glas na po-

moč in se vzpel v smatnem strahu z vso silo po koncu, da se je res otresel onega. Sedaj je bil pa mešetar na vrhu, in da Molku ni prizanesel, nam ni treba praviti. Klofotal, lasal in suval ga je, da je sedaj stari jel na vso moč klicati: »Pomagajte — pomagajte!«

»Čakaj, jaz ti pomagam!« je pritrjeval mešetar ter iznova pritegnil po onem. A sedaj je prišla v resnici pomoč. Luka in Goropečnik sta hitela s tremi drugimi po bregu navzgor; vsi so bili prepričani, da je oče zblaznel, in so ga hoteli ujeti in zvezati, da ne bo kakke nesreče. S strahom začujejo zdajci klicanje na pomoč. Glasu niso spoznali in drli so brez sape naprej; prvi je bil na mestu Luka, se zakadil z vso silo v gručo, ki se je valjala po tleh, ter porinil oba bojvnika narazen. Sedaj stoprav je spoznal Miška. Ta je klel in se pridušal, da je Molek blazen, da mu je vola splašil, da ga je hotel umoriti — Molek pa je venomer vpil vmes: »Tat, tat, kje imaš moj denar!«

Goropečniku in Luki ni bilo treba dolgo dopovedovati, da se očetu blodi po glavi, nego sta ga prišla in s pomočjo drugih in Miška krepko zvezala kakor pravega norca. Molek je strmel: »I kaj pa hočete, tolo-

Karel Mauser:

Pojdi, moj sinko, na pot, življenja pot!

V bistvu je življenje zelo enostavno, treba je hoditi od tistega časa, ko te noge prično držati in do tistega hipa, ko te ne neso več in moraš leči in počasi zbirati račune. Celotno življenje hodimo mimo hiš in mimo ljudi, ki v njih živijo, do tistega časa, ko nam ostane samo še samotna hišica, s svilo preoblečena. Doma smo bili zadovoljni z rakvijo, ki je imela za podlogo samo oblanje.

Toda čeprav je življenje tako enostavno, je v podrobnosti vendar zanimivo in polno bogatih, včasih trpkih, včasih nežnih čustev.

Imam sina, ki mu je ime Klemen. Za Klemen sem bil vedno navdušen, ker se mi zdi, da je v tem imenu skrit puntarski duh. Prinesli smo ga v Ameriko, ko je bil 9 mesecev in rasel je pred mojimi očmi, da tega nisem niti opazil. Hodi v 7. razred in zelo rad ima učitelja gospoda Frigo, to pa zato, ker pravi, da ženskih učiteljev nima rad. Trdno je sklenil, da ostane pečlar. On, Martin, Mike in Budy. Do smrti pečlarji.

Včasih, kadar sva sama — moški govorimo najbolj odkrito, če žensk ni blizu — govoriva o bodočnosti. Kam boš šel, fant?

— Kaj misliš, očka? — pravi. Baseball

vaji?« je zavpil ter skušal pretrgati vezi na rokah. A zaman.

»Le mirni bodite, oče, vam je slabol! Pojdimo domov!«

»Kaj mislite, da sem zblaznel, kaj?« je kričal stari ter zatrjeval, da je tako pameten kot drugi. Jel je pripovedovati o Ostrižencu in o risu — a to je druge le še bolj prepričalo, da je blazen. Navzlic vsemu oporekanju so ga vlekli zvezanega domov. To je bilo pa preveč. Domov prišedši se je stari zgrudil na klop pri peči ter bridko zajokal kakor otrok: »Ta sramota, ta sramota!« je vzdihoval. Vsem se je jel smiliti. Odvezali so ga, a v začudenje vseh je bil čisto pameten. Spat je šel ko druge krat, a večerjati se mu ni zljubilo.

Drugega dne se je oglašil mešetar Miška povprašat, kako je staremu; dejali so mu, da je pri pravi pameti in da je moral biti tudi snoči. Mati je celo grdo gledala mešetarja.

»No, čakaj — dobro!« je dejal Miška, »če je bil pameten, potem bo pa tudi pred sodiščem odgovarjal!«

In tako se je zgodilo.

Mešetar je tožil Molka zaradi razžaljenja časti, in ker Molek ni hotel odpuščanja prositi ali sploh preklcati svoje trditve, da je Miška — tat, je bil obsojen na tri dni zapore. Moral jih je presedeti v ječi na Brdu.

(Se nadaljuje)

player ima na leto 13.000 dolarjev plače za navadno neumnost. —

— To sploh ni poklic, buček. Treba se je domisliti kaj bolj pametnega. Kaj pa kakšen inženirček? Sicer jih je v Ameriki kot toče, dobrih in slabih, toda dragi so vsi. Še pogleda te ne zastoni. —

— Misliš, da dobro zaslužiš? — mi reče.

— Po moje kakšnih osemsto dolarjev na mesec. — Fant vstane s stola in oči mu uhajajo iz jamic.

— Osemsto dolarjev! Holy smokel! —

— Yep, fantiček — sem rekel modro. Bogme, če se oče vsaj včasih ne postavi v vlogo vseznala, tudi ni dobro.

— Zakaj pa potlej ti nisi inženir? — pravi.

— Nisem bil zanič za računanje. Začel sem pisati pesmice in kdor piše pesmice, ni za pametno rabo. — Tega tako ni razumel.

— Ti si pa za računstvo rojen, betin, samo len si kakor Aleševčev Brzon — sem mu rekel.

— Kdo pa je bil Brzon, očka? —

— Aleševčev voliček, ki se ni premaknil, pa če si ga prav s štrangami tolkel. — Počasi sem ga privijal.

— Da sem len, je rekel tudi gospod Friga — je vdano priznal. — Toda zdaj bo

drugače. Tisti, ki je prej nosil Ameriško Domovino, je rekel, da bo skušal dobiti Press in sem rekel na Domovini, da bi jo jaz nosil, če jo on ne bo več. Plača ni velika, ampak če bi jo nosil, recimo štiri leta, bi se nekaj poznalo. Koliko obresti pa plačajo v banki? —

— Po tri procenete menda. — Tri dolarje na sto. —

— Ni veliko — je rekel. Obraz se mu je potegnil. Ta betin se ni vrgel po meni, ker jaz in denar sva dvoje. Všeč pa mi je bila njegova podjetnost in čeprav sem mu že mislil reči, da raje vidim, če je doma, mu nisem hotel podirati načrtov.

— Kaj pa boš z denarjem? —

— Za inženirja bom šel. —

— Pametno — sem rekel. — Boljša bo kakor moja. Svedre lahko brusi vsak človek. Toda ne pozabi, — treba bo pozabiti na candy (če ima le pet centov, kupi tisto reč z naslovom Trije mušketirji.) Na vražje bo treba hraniti. Denar je grda reč, zaslužiš jo krvavo težko, iz rok pa gre kar sama od sebe. Druga stvar je pa ta: moral se boš naučiti olike in potrpljenja, to se pravi, učiti se boš moral za življenje. Dvignil sem palec. Prvič: govori slovensko, ker tisti, ki po slovenje bero, tudi po slovenje govorijo.

Nato sem dvignil kazalec. Drugič: ne draži psov, če jih imajo pri hiši.

Nato sem dvignil še sredinec. Tretjič: spoštuj stare ljudi, lepo jih pozdravi in ne pojdi mimo njih potuljeno, kakor da si nekaj ukradel. —

— Pa če me kakšen človek nahruli, očka. Kaj pa potem? —

— Vseeno mu reci zbogom, samo bolj na glas. —

Le namuznil se je.

— Veš, očka, včasih so nosili časopis še taki, ki so potlej postali veliki gospodje. Lincoln, Lausche... Kar mimogrede je zdrdral nekaj imen.

— Ti boš morda nekoč imel svojo tiskarno — sem rekel, ne preveč prepričano. — Jaz bi ti napisal kakšno knjigo. —

— Koliko bi mi pa računal? — je dejal.

— Dal bi mi kakšen cent za chuing gum. Več tudi zdaj ne dobim. —

Nato je dolgo v večer sedel in računal, preštel trikrat vse tiste dime, ki jih včasih dobi od mene in ko sem gledal njegove rdečkaste, štrleče lase in videl upanje, ki ga ima otrok v življenju, se mi je milo storilo. V tem mu ne morem pomagati. Samo žala bo ta hoja od hiše do hiše. Mnogo hiš bo treba v življenju pogledati, mnogo ljudi srečati, dajati in sprejemati, trpeti in potpeti. Življenje je trd boj, ničesar ne da brez boja. Želim si le eno: da bi se boril z njim tako, da bi nikogar ne ranil.

Ej, sine, čez dvajset let preberi, kar sem nocoj napisal. In vem, da boš rekel: Pogledaj v očetovem času je bilo prav tako.

N. V. GOGOLJ:

6

Majska noč ali utopljenka

Levko se ni mogel zdržati. Pristopil je tri korake bliže in že nameril roko, da prisoli neznancu zaušnico, ki bi bila moža, čeprav je bil videti izredno krepak, gotovo podrla v travo. Toda ta hip je luna osvetila njegov obraz in Levko je ostrmel, zakaj neznanec je bil njegov — oče. Zmajal je z glavo in tiho zapiskal skozi zobe. Nekaj je zašumelo: Hana je naglo švignila v bajto in zaloputnila za seboj vrata.

»Zdravstvuj Hana!« je ta hip pozdravil eden izmed vasuščih fantov, se tiho prilplazil bliže in objel — starosto. Ves preplašen je odskočil, kakor da se je ob sršastih brkih vaškega poglavarja opeknel.

»Zdravstvuj, lepótica!« je zaklical drugi, pa je pri tej priči zletel v travo, kakor je bil dolg in širok.

»Zdravstvuj, Hana, zdravstvuj!« je zakričalo nekaj fantov, ki so se obesili starosti za vrat.

»Da bi vas zlodej, prekleti smrkavci potepinski!« je zarjul starosta, bil okoli sebe in topotal z nogami. »Kakšna Hana sem jaz? Poberite se k vragu zaeno s svojimi očeti — na vislice spadate vsi skupaj! Kakor muhe na med ste se spravili name. Vam bom že pokazal Hano!«

»Starosta, starosta!« so zakričali fantje in zbežali na vse strani.

»Tako! Lep oče!« je dejal Levko, ko se

je osvestil od svojega začudenja in gledal za starosto, ki se je preklinjajoč umaknil s pozorišča. »Take uganjaš? Imenitno! In jaz sem se vedno čudil pa spraševal, kaj neki pomeni, da se dela gluhega, kadar omenjam Hano. Čakaj, dedec prekanjeni, pokažem ti, kaj se pravi, postajati pod okni mladih deklet; izvedel boš, kaj se pravi speljevati fantu nevesto. Hej, fantje! Sem! Sem!« je kričal in klical tovariše, ki so se počasi spet zbirali, nazaj. »Priditel! Prej sem vam svetoval spat, pa sem se premislil in sem pripravljen povasovati z vami do jutra.«

»Tako je prav!« se je oglašil širokopleč, zastaven fant, ki je slovel za prvega in glavnega pohajkovalca in poredneža na vasi. »Meni je vedno dolgčas, če se ne morem pošteno razmahniti in navasovati, kakor se spodobi. Človeku se zdi, kakor da mu nečesa manjka. Kakor da bi bil izgubil kučmo ali pipo — skratka, kakor da nisem kozak.«

»Kaj pravite k temu, če bi danes starosto dodobra razjezili?«

»Starosto?«

»Da, starosto. Kaj si neki domišlja? Zapoveduje in se šopiri, kakor da je hetman. Ni mu zadosti, da pometi z nami, kakor da smo njegovi hlapci, spravil se je še na naša dekleta. Ni ga, mislim, v vsej vasi čednega dekliča, za katerim ne bi žalil.«

»Res je, res!« so soglasno potrdili fantje.

»Mar smo mu sužnji? Mar nismo istega

rodu ko on? Slava Bogu, svobodni kozaki smo! Pokažemo mu, da smo svobodni kozaki!«

»Pokažemo!« so vzklíknihi fantje. »Pa tudi njegov pisar jo bo iztaknil!«

»Tudi pisar jo bo izkupil. Jaz pa sem zložil imenitno pesem o starosti. Pojdimo, naučil vas jo bom,« je nadaljeval Levko in začel ubirati strune na svoji banduri. »Da ne pozabim: Preodeti se morate, kakor komu pade v glavo!«

»Živio! Razveseli se, skači kozaška duša!« je zaoril zastavni razposajenec, udaril skupaj s petami in tlesnil v roke. »Kakšna radost! Kakšna svoboda! Ko začnem noreti, se mi zdi, da se vračajo slavni stari časi. Milo mi je pri srcu, duša je kakor v raju. Hej, fantje! Hej, začnimo!«

Tolpa je zavihrala po ulicah. Pobožne ženice, ki jih je prebudil krič, so odpirale okna in se z zaspanimi rokami prekrizavale rekoč: »Fantje spet norijo, kaj bo? ...«

Fantje razgrajajo

Samo v hiši na koncu ulice je še svetila luč. To je bil dom staroste. Starosta je že povečerjal in bi bil že šel spat, da ni imel gosta, žganjarja. Tega je bil poslal veleposestnik, ki je imel na svobodni kozaški zemlji posestvo in je na njem nameraval zgraditi žganjarno. Gost je sedel na čistem mestu pod svetimi podobami v kotu. Gost je bil tolst možiček z majhnimi, večno smejočimi se očmi, v katerih se je odra-

žala zadovoljnost, s katero je kadil svojo kratko pipo. Pri tem je venomer pljuval in s prsti tlačil tobak, ki se je spreminjal v pepel. Oblaki dima so ga zavijali v sinje-sivkasto meglo. Pod nosom so mu štrleli kratki, gosti brki; skozi ozračje, od tobaka čisto zamegljeno, so bili podobni sivi miški, ki jo je žganjar ujel in držal v ustih. Starosta kot gospodar je sedel za mizo v sami srajci in platnenih spodnjih hlačah. Njegovo orlovsko oko je mežikalo in počasi ugašalo kakor večerno sonce. Na koncu mize je kadil pipo eden izmed desetnikov, ki so bili pod poveljstvom staroste; iz spoštovanja do staroste je obdržal na sebi suk-njo.

»Kdaj,« je zazelal starosta in pokrižal svoja usta, »kdaj, gospod žganjar, nameravate zgraditi žganjarno? Skoraj li?«

»Če Bog da,« je odvrnil žganjar, »bomo začeli žgati že to jesen. Stavim, da bo gospod starosta že na praznik rojstva Deviče Marije na prvi poskušnji.«

Izgovorivši te besede so oči žganjarja kar izginile; namesto njih so se razprostrle tenke gubice tja do ušes in ves njegov život se je tresel od smeha, vesele ustnice pa so za hip izpustile kadečo se pipo.

»Daj Bog!« je dejal starosta in lice se mu je nekako usmehnulo. »Hvala Bogu, žganjarn imamo že nekaj. Toda v starih časih, ko sem spremljal carico po pereja-slavski cesti, je pokojni Bezborodko ...«

(Dalje prihodnjič)

Vlom v Hipotečni zavod se ne bi izplačal!

Na tiskovni konferenci minuli petek je direktor Koroškega deželnega hipotečnega zavoda dr. Gustav Skalka podal pregled delovanja tega denarnega zavoda v minulim letu, ki je dosegel zavidljivo skupno bilančno vsoto 1 milijarde šilingov. Splošna gospodarska konjunktura je omogočila ob umni in varni upravi napredovanje tega denarnega zavoda, ki po svojih pravih opravlja posebno nalogo v gospodarstvu dežele.

Nato je sledil ogled novega upravnega poslopja, na nekdanjem Grajskem vrtu. Gradnja je v surovem stanju že gotova, sedaj izdelujejo notranjo opremo, zunanje stene pa oblagajo z iz Italije uvoženimi kamnitimi ploščami iz travertina. Stavba, ki jo je projektiral dipl. ing. arhitekt Esterl, predstavlja pomemben doprinos k lepšavi deželne prestolnice in se po svoji obliki in barvi lepo ujema z okolico. Posebna zanimivost pa so njeni trezorji v kleti, kjer bo shranjena gotovina in vrednostni papirji. Bodo tako zavarovani z dvojnimi železobetonskimi zidovi in signalnimi napravami, da vlom praktično ne bo mogoč, sicer pa se tudi ne bi izplačal, kajti zahteval bi preveč dela, dočim zlikovci zato vlamljajo v blagajne, da si z malim ali vsaj kratko časa trajajočim »delom« pri- dobijo velik »zaslužek«.

Pa še nekaj podrobnih števil. Kot je dejal direktor dr. Skalka, je denarni promet lani zelo narasel. Bilančna vsota je dosegla 963 milijonov šil. V primeri z lanskim letom je narasla za 134 milijonov šil., kar pomenja povznesanje za 16,2 odstotka. Obrestna mera posojil je po znižanju leta 1960 od 8 na 7,5 odstotka ostala neizpremenjena, čeprav je moral zavod tudi lastne emisijske papirje prilagoditi splošnemu zveznemu merilu 7 odstotkov. To se pravi,

da je razlika med obema obrestnima mera- ma samo pol odstotka, kar je zelo malo. Skupno ima zavod z lanskimi emisijami vred v obtoku lastne vrednostne papirje v višini 440 milijonov šil., od katerih je bil znaten del plasiran izven dežele. Saj Koroška kot slabo razvita industrijska dežela ne razpolaga z večjimi denarnimi sredstvi. Tako je zavod dosegel pritek svežega denarja v deželo.

V lanskem letu je zavod dovolil skupno 113 milijonov novih posojil, med katerimi je šlo 36 milijonov v prid nizkoobrestnemu fondu za gradnjo stanovanj, 20 milijonov pa za kmetijske investicije. Ob koncu leta je imel zavod zunaj posojila (s stari- mi vred) v skupnem znesku 499,8 milijona

šil., od katerih odpade 133 milijone na javne ustanove, 129 milijonov na stano- vanjski fond, 68 milijonov na kmetijstvo, 54 milijonov na obrt, 44 milijonov na tuj- ski promet, 8 milijonov na industrijo itd. Poleg tega je zavod upravljal tuja poso- lila v skupnem znesku 256 milijonov šil. Vloge so se povečale za 18 odstotkov ter dosegle skupno vsoto 450 milijonov šil. Ta- ko je likvidnost dosegla visok odstotek, namreč 88, kar priča o gospodarskem zdrav- ju zavoda.

Uprava je bila vseskozi skrbno vodena. Zavod ima skupno 38 uslužbencev, kar po- meni, da je odpadla na eno delovno moč uprava 21,2 milijona šil. Čisti dobiček je po različnih odpisih za rezerve v višini 1,6 milijona šil. bil v bilanci izkazan z zneskom 4,05 milijona šil.

Iz programa Deželnega muzeja

Koroški deželni muzej je z razstavo gra- fik mladega umetnika Johanna Wankeja začel svojo letošnjo sezono javnih prire- ditev.

Wanke je rojen leta 1923 ter se je šolal na Dunaju. V zadnjih letih je večkrat raz- stavljal in se uveljavil s svojimi deli. Pred- vsem ga odlikuje smisel za koncentracijo, tako v oblikovalnem kot tudi v barvnem oziru. Njegove črte so jasne, ostro zarisa- ne in dokončne. Njegove barve so inten- zivne in se gledalcu vtisnejo v spomin. Ni do konca sledil abstraktni modi, kajti kljub težnji po redukciji na bistvene sesta- vine je ostal zvest predmetu, ki ga je v njegovih listih še jasno razpoznavati. Zani- mata ga enako narava in človek. Njegove podobe so markantne in pričajo o poglo- bitvi. Vsekakor je Wanke mlad umetnik z lastno individualnostjo in izvirno izrazno močjo, čigar razvojna pot je gotovo šele na začetku.

V zvezi s to razstavo, na kateri je uvodne besede podala gospa kustos dr. Springschitz, je ravnatelj, dvorni svetnik dr. Moro v kratkih besedah očrtal letošnji delovni program muzeja. V načrtu je več publika- cij, med katerimi je prvi zvezek Zbranih del prof. Rudolfa Eggerja o rimskih mitih v zgodnjem krščanstvu. Izdajo bo oskrbel prof. Petz. Nadalje bo izšla zbirka repro- dukcij slikarja Adolfa Christla. Posebnost

bo pa knjiga medalj in značk, ki jo bo pripravil Günther Probst, kajti Koroška bo prva dežela, ki bo izdala tako knjigo. Izšla bo nadalje razprava Franza Pagitzja o ka- mnosekih gotske dobe, nadalje razprava o nemških koroških narečjih ter naravo- znanstvena razprava Hansa Gruberja o »Novih poskusih s tekočinami in plini«. Iz- šla bo znova tudi »Carinthia« in na novo bo natisnjen vodič po Štalenski gori.

Pri Gospe Sveti bo urejen nov »muzej na prostem«, predvsem s pomočjo velikoduš- nega daru »Kärntner Sparkasse«. Tam bo- do postavili razne tipične stavbe Koroške iz preteklih dob. Nakupili so že tri take kmečke hiše na Spodnjem Koroškem, ka- sneje se jim bo pridružila še ena, tudi že na- kupljena hiša iz krške doline. Ta muzej na prostem bo eden največjih v Evropi.

Nekateri uradi, ki so sedaj nastanjeni v deželnem dvorcu, se bodo preselili v nove prostore. Tako bo muzej zopet dobil nazaj prostore, ki so nekaj že služili za deželno slikovno galerijo. Se razume, da bo treba izvesti ustrezna preureditvena dela, da bo- do prostori odgovarjali svojemu namenu. Zato je z otvoritvijo galerije računati šele v prihodnjem letu.

Na programu je tudi več razstav likov- nih umetnikov, razstava etnografskega mu- zeja na Dunaju »Ples pri tujih narodih«, in več drugih poučnih prireditev.

Športni kotichek

Vigredni veleslalom na krnicah Vrtače

Tradicionalna tekma društva SZ-Celovec, ki je bila že dvakrat preložena zaradi ne- varnosti plazov, je bila dne 13. majnika vendarle izvedena. Da pa se te tekme ni- so udeležili vsi prej javljeni tekmovalci kot Muckenschmabl, Sodat, Possautz, Pöchheim, Winkler ter številni tekmovalci iz Salzbur- ške in Štajerske in tudi ekipa selskih smu- čarjev, je bilo krivo temu izredno slabo vreme. Nekaj edinstvenega za ta čas je bilo to, da so bile snežne razmere dobre in da snega še ni primanjkovalo. Proti koncu tekmovanja se je dež, ki je neprenehoma lil, spremenil v sneg, kar je zelo prijalo tekmovalcem s slabimi štartnimi številka- mi. Peter Prodingar (GSV Salzburška, biv- ši Korošec), ki je zmagal že v Luggau tik pred našima tekmovalcema H. Uznikom in M. Pristovnikom, je tudi tokrat dosegel naj- boljši čas.

Rezultati:

Splošno zaporedje: 1. Prodingar (GSV Salzburška) 54,4; 2. Kaponig (carinik) 58,0; 3. Sturm (GSV Salzburška) 58,4; 4. Will- mann (GSV Koroška) 60,8; 5. Lipautz (BSV Bleiberg) 61,4.

Dekleta: 1. Kromer (SZ Celovec) 46,8; 2. Stiller (UNON St. Lambrecht — Štajerska) 47,2; 3. Tindl (ASKOe Beljak) 54,6.

Dekleta so vozila nekoliko krajšo progo.

Pri skupini starejših je zmagal Lußner (Kelag) 61,8 pred Armitterjem (UNION Celovec) 62,4.

Promberger (ASKOe Beljak) je s časom

HIŠNIKA

s a m s k e g a,

za mladinski dom v St. Gilgen sprej- memo takoj.

Ponudbe na Progress-Werbung, Salz- burg, Linzergasse 22 pod značko »Ta- koj«.

63,2 zmagal med juniorji; Köhler (ATUS Borovlje) 72,2 pa v mladinski skupini.

V skupinski oceni pa je zasedlo prvo me- sto moštvo iz Salzburga (Prodingar, Sturm, Koller) pred celovškimi UNION-om in ASKOe-Beljakom.

Žal so se selski smučarji zbili dežja; nu- dila se jim je res edinstvena prilika za do- bro uveljavitev, kot je moč sklepati iz zgo- raj navedenih rezultatov. Tako so s tem zamudili priložnost za nadaljevanje in ut- ditev letos priporjenih uspehov in podvig slovesa selskega smučarskega društva.

NOGOMET

V prvi avstrijski ligi je prevzela vodstvo dunajska Austria, ki vodi z eno točko pred moštvom iz Linza. Vprašanje letošnjega prvenstva bo verjetno rešeno še ta teden, ko se bosta v Linzu pomerila oba neposre- dna tekmeča: LASK in Austria. Po vsej verjetnosti bodo iz lige izpadle ekipe Kapfenberg, Wiener Neustadt in SAK.

Tudi borbe v srednji skupini II. lige, v kateri med drugimi nastopajo koroški klu- bi Radenthein, Ferndorf in Austria se bli- žajo odločitvi. Na lestvici vodi ekipa iz Welsa s štirimi točkami prednosti pred ce- lovško Austrijo, vendar s tekmo več, ker Celovčani zaradi deževja zadnjo nedeljo niso nastopili. Kdo bo prihodnje leto na- stopal v I. ligi, bo znano v nekaj tednih, ko se bosta v Welsu pomerila dve do sedaj najboljši moštvi.

MALI OGLASI

POIZVEDBA

Leuko Ivanka, roj. 30. marca 1925 v Lešah pri Prevaljah, naj sporoči svoj sedanji naslov upravi našega lista. Dobila bo važno sporočilo.

DEKLE okrog 15 let, za domača dela, se išče za 1. junij. Ponudbe poslati na upravo pod značko »Pridna«.

ŠOFERJA za UNIMOG iščemo takoj. Ponudbe na: Zaga Drevlje, P. Feistritz/Gail.

Filmska ocena

Bistrica v Rožu: Sobota, 19. 5.: 41 Grad Liebe (Iva). — Veseloigra, za odrasle s premislekom. — Nedelja, 20. 5.: Gauner in Uniform (III). — Film iz vojaškega življenja. — Sreda, 23. 5.: Piraten im Frack (IV). — Vohunske pustolovščine na Kanar- skih otokih.

St. Jakob v Rožu: Sobota, 19. 5.: Herkules und die Königin der Amazonen (III). — Film iz grške- ga bajeslovja. — Nedelja, 20. 5.: Herrin der Welt I. Teil (Iva). — Borba mednarodne tajne policije proti tajni organizaciji, ki hoče »prodati« znanstve- niki v gotove države Azije. Pustolovski film z mno- gimi brutalnostmi, zaradi tega tudi zadržki. — Sre- da, 23. 5.: Frauen verschwinden (V). — Brutalen gangsterski film najslabše vrste, ki ga odsvetujemo.

Borovlje. — Sobota, 19. 5.: Ach, Egon (Iva). — Dvourni komedija, za odrasle s premislekom. — Nedelja, 20. 5.: Sturm im Osten (III). — Doživ- ljaji mladega častnika za časa kozaške vstaje pod Katarino II. — Torek, 22. 5.: Die Brücke des Schicksals (Iva). — Da bi si pridobil snovi za svoje reportaže stori časopisni reporter nekaj zločinov. Za odrasle s premislekom. — Četrtek, 24. 5.: Bringt ihn lebend (Iva). — Pustolovski film. Brezvestnega tihotapca, ki je storil dva umora, ujame neko za- morsko plemo v Kongu. Za odrasle s premisle- kom!

Dobria ves: Sobota in nedelja, 19. in 20. 5.: Der Klosterjäger (III). — Barvni film po znanem ro- manu Ludwiga Ganghoferja. — Sreda, 23. 5.: 39 Stufen (III). — Kriminalni film boljše vrste.

Miklavčevo: Nedelja, 20. 5.: Bei der blonden Kathrein (III). — Komorni pevec preživi svoj do- pust inkognito, kot poslovođa nekega hotelarja in se zalubi v mlado posestnico. — Četrtek, 24. 5.: 39 Stufen (III). — Kriminalni film boljše vrste.

Piliberk: Sobota in nedelja, 19. in 20. 5.: La Pa- loma (III). — Veseloigra z mnogimi popevkami. — Torek, 22. 5.: Feuertaufe Invasion (IV). — Vojni film o ameriškem izkrcanju v Italiji in Franciji. — Četrtek, 24. 5.: A & C treffen Frankenstein und Dracula (IV).

Sinča ves: Ponedeljek in torek, 21. in 22. 5.: Er kam, sah und siegte (III). — Film iz divjega za- pada. Farmarji pridejo navzkriž z drvarji, ki ho- čjo posekati neki za kmetijstvo življenjsko važen gorski gozd. — Torek in sreda, 23. in 24. 5.: In Acht und Bann (III). — Boljši film z drvega za- pada. Pošten mešan mora voliti med udobno bo- jazljivostjo in neprijetno izpolnitvijo dolžnosti. — Četrtek in petek, 25. in 26. 5.: Lassies Heim (II+). — Ameriški domovinski film o delovanj- škotskega podeželskega zdravnika in prigradah njegovega psa. Film priporočamo.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 18. maja: Gefangene 91, drama (premiera). — Sobota, 19. maja: Hochzeitsnacht im Paradies, opereta (gostuje Johannes Heesters). — Nedelja, 20. 5. ob 15.00 uri: Hochzeitsnacht im Paradies, opereta, (gostuje Joh. Heesters). — Torek, 22. maja: „Pester večer“, prireja „Kleine Zeitung“, vstop prost! Vstopnice v upravi „Kleine Zeitung“. — Sreda, 23. maja: Hochzeitsnacht im Paradies, ope- reta, (gostuje Joh. Heesters), (poslednjič). — Če- trtek, 24. maja: La Traviata, opera. — Petek, 25. maja: Im Weißen Rössl, opereta, (premiera). — So- bota, 26. maja: La Traviata, opera. — Nedelja, 27. maja ob 15.00 uri: Im Weißen Rössl, opera. — Za- četek ob delavnikih ob 19.30 uri, ob nedeljah ob 15.00 uri.

KOMORNI ODER

Sobota 19., sobota 26., nedelja 27. maja (posled- njič) v Koncertnem domu: Viola, komedija (v ne- deljo 20. 5. ni predstave). — Začetek vselej ob 19.30 uri.

STADLER
Möbel

Wir bieten den
Hotels, Fremdenpensionen und
Privatvermietern ein einwandfreies,
modernes

Fremdenzimmer

in Hartholz, bestehend aus:
1 Kasten für Kleider und Wäsche
1 Bett
1 Nachtkästchen

S 2.010.—

1 Kasten für Kleider und Wäsche
2 Betten
2 Nachtkästchen

S 2.510.—

1 Betteinsatz S 192.—
1 Federkernmatratze, dreiteilig
(Damastgradl) S 450.—
Bettvorleger von S 68.—
aufwärts

Bettüberdecken aus Vorhangstoffresten
zum halben Neuwert
Zustellung franko Haus mit eigenen
Möbelautos

Weitgehende Zahlungs erleichterungen
Bestellen Sie rechtzeitig, damit Sie
prompt beliefert werden können
Besichtigung jederzeit unverbindlich im

„Haus der guten Möbel“

Klagenfurt, Theatergasse 4, Telefon 50-24